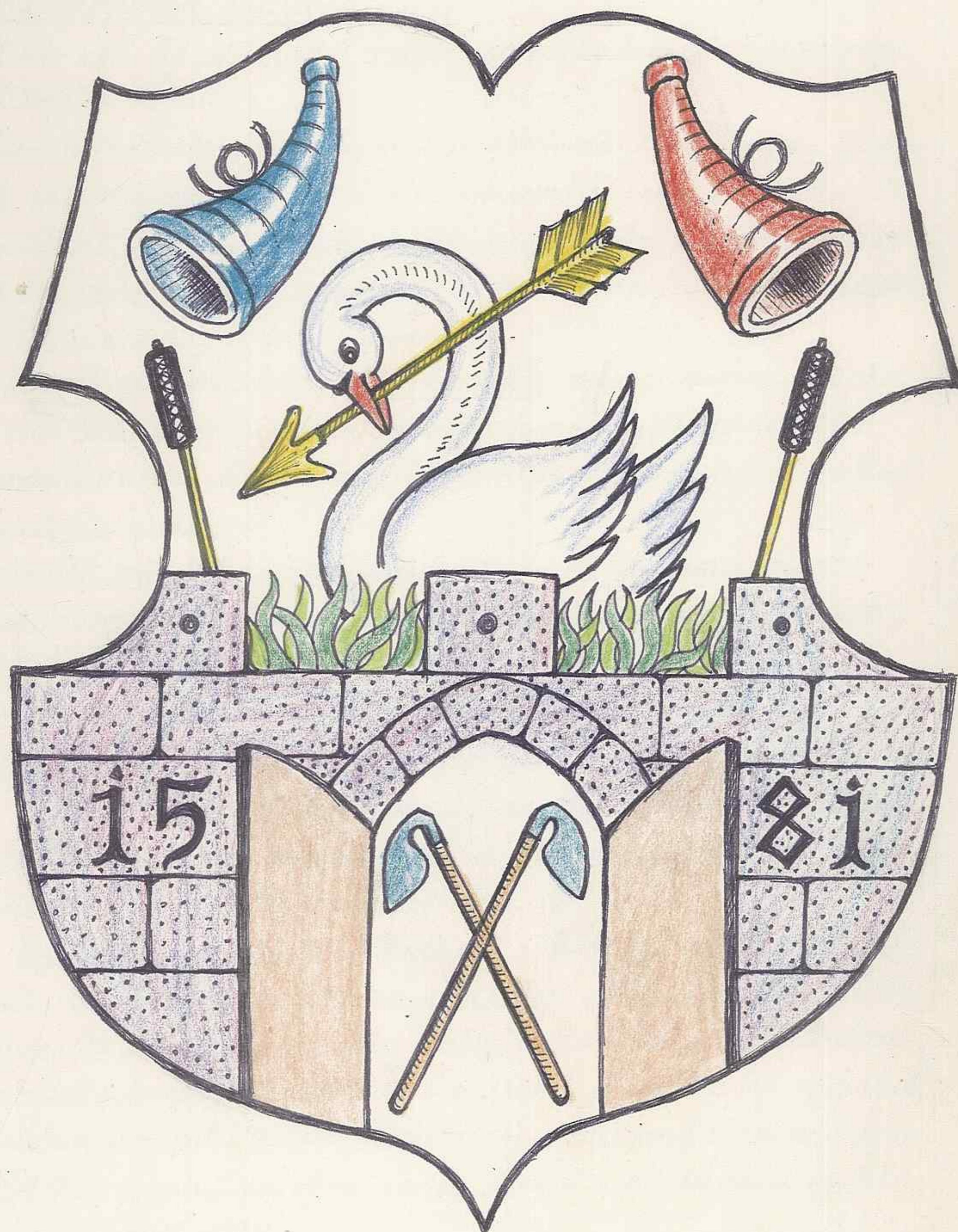

KRONIKA

MĚSTIA

CHRASTAVY

ROK 1989

Mezinárodní události:

Tento rok byl mimorádně bohatý na vnitrostátní i mezinárodní politické události.

Na jeho začátku doznávaly ještě charitativní akce na pomoc Arménii postižené loni v prosinci ničivým zemětřesením. Lidé různých řemí dávali dobrovolně krev, peněžité dary, šatstvo, hracky, do této zakavkarské sovětské republiky se odvážely léky, slamy, montované domky a různé jiné formy pomoci.

ARMÉNIE
(pomoc)

Nejvýšší představitel SSSR M. G. Gorbačov vykonal návštěvu na Kubě a ve Velké Británii. Nadále propaguje myšlenku „společného evropského domu“, která předpokládá v budoucnu postupné zrušení vojenských paklů.

NÁVŠTĚVY
M. S. GORBAČOVA

Uvnitř Sovětského svazu však byla situace velmi neutěšená. Vážné zásobování potravinami, stoupá spotřeba alkoholu, roste kriminalita. Projevují se znovu a znova národnostní těnice, při nichž přicházejí o život desítky lidí. Glouhodobě napjata je situace v Zakavkarsku, kde bylo vyhlášeno stanné právo.

VNITŘNÍ SITUACE
v SSSR

9. dubna došlo v Tbilisi k velké manifestaci, při které velmi surově zasáhly vojenské jednotky a plynem a čenijními lopatkami usmrtily 20 lidí, především žen.

Nepokoje vypukly také v Tádžické a Uzbecké republice ve Stř. Asii. V některých svarových republikách sílí separatistické tendenze. Velmi silné jsou snahy o oddělení v Litvě a dalších dvou pobaltských republikách, ale i v Gruzii. V Moskvě byl oficiálně odsouzen tzv. pakl Molotov-Ribbentrop podepsaný koncem srpna 1939. Národnostní nepokoje rostou rovněž v Moldávii a na Ukrajině (hnutí RUCH).

Gorbačov byl zvolen do funkce předsedy presidia Nejvyššího sovětu v březnových volbách.

Na mnoha místech v SSSR vypukly hornické stávky. Horníci žadají lejší pracovní, mzdrové a bytové podmínky.

Velmi důležitou událostí bylo úplné stažení sovětských jed-

SETKÁNÍ USA - SSSR

notek z Afghánistánu. Poslední sovětský voják opustil území ADR 15. února, přesně podle řešené dohody.

Doslo k setkání M. Gorbacova a amerického prezidenta J. Bushe.

1. září 1989 vzpomněla celá Evropa 50. výročí začátku 2. světové války.

V sousedním Polsku ztratila PSDS (komunist. strana) po volbách vedoucí úlohu ve státě. Naprostou většinu v sejmě (parlament) i ve vládě získala Solidarita, která byla jako nezávislý odborový svaz postavena mimo rámec.

V Maďarsku se dosavadní vládnoucí strana překla vedoucí role ve státě, byl zaveden systém většího počtu politických stran. Byly přehodnoceny události z října 1956 (tzv. kontrarevoluce) a byl plně rehabilitován Imre Nagy.

V Jugoslávii se vyhrotily národnostní nepokoje v oblasti Kosova, kde žijí většinou Albánci. V zemi rychle roste inflace.

V NDR začalo docházet v průběhu měsíce září k promadnému odchodu občanů do západního Německa. Desetitisice turistů využilo otevření maďarsko-rakouských hranic. Také na velvyslanectví NSR v Brně se uchytily tisíce východních Němců s celými rodinami a odtud byli odváženi vlaky a autobusy na Západ. Chystaly se velkolepé oslavy 40. výročí existence NDR (7. října), ale místo toho došlo v mnoha městech k protivládním demonstracím. Tvořily funkci ztratila tzv. berlínská zeď (postavená za noc v roce 1961), byla na několika místech rozbourána, takže styk mezi oběma částmi rozděleného města je opět volný. Silí snahy o brzké sjednocení obou částí Německa.

(Změna politické situace v NDR se rázem projevila i u nás na Liberecku. Ustal rájem občanů NDR o cestování do Československa, takže v Chrastavě nebylo v posledních měsících tohoto roku téměř vůbec vidět německá auta a němčina se občas zazněla jen vráceně.)

K tragické události doslo v britském městě Sheffieldu, kde bylo při fotbalovém utkání klubů Liverpool - Nottingham 95 lidí uslapáno.

V dubnu 1989 hrozila naší planetě Zemi velká katastrofa, ke které naštěstí nedošlo. Astronomové předpovídali, že možná

50. VÝROČÍ 2. SVĚT. VÁLKY

SITUACE v POLSKU

MAĎARSKO

JUGOSLÁVIE

NDR

TRAGÉDIE v SHEFFIELDU

dojde ke srážce s velkým asteroidem.

SRÁŽKA
S ASTEROIDEM

V prvním týdnu v červenci se konal v KLDR (severní Korea) XIII. světový festival mládeže a studentstva. V 600 členné čs. delegaci bylo i několik delegátů z Liberecka. (Režim Kim Ir-sena je dnes ukázkou tzv. kultu osobnosti.)

XIII. SVĚTOVÝ FESTIVAL
MLÁDEŽE

V celoevropském dění se dostávají stále více do popředí ekologické problémy.

Vnitrostátní problémy:

16. ledna 1989 vzpomněly tisíce lidí v Praze na Václavském náměstí 20. výročí sebevraždy studenta Jana Palacha (ze Vsetat). Jeho dobrovolná smrt měla být protestem proti vstupu vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968. Umučení shromáždění přerostlo brzy v demonstraci proti stávajícímu režimu. Policie použila k pořádání nepokoju vodních děl, obušků a psů. Přesto se demonstrace opakovaly denně po celý týden. Byl katcém a mězněn dramatik Václav Havel, jeden z hlavních iniciátorů opozičního hnutí Charty 77.

VÝROČÍ SMRTI
J. PALACHA

V prvních měsících roku se v mnoha městech (Děčín, Č. Lípa, Liberec, Plzeň aj.) ozvaly na VB anonymní telefonáty, v nichž se vyhrožovalo výbuchem časované náloží ve školách, obchodních domech, ale i v nemocnicích. Všechno objekty byla nařízena okamžitá evakuace osob. Pokud byly pachatelé zjištěni, šlo v mnoha případech o 15-16 leté učně. V Ústí nad Labem výbuchla v noci nálož v budově KNA a způsobila kvalitní materiální škodou.

ANONYMNÍ
TELEFONÁTY

U příležitosti 21. výročí vstupu vojsk 5 států Varšavské smlouvy se v Praze konaly opět mohutné protestní demonstrace. Organizátory byly různé opoziční skupiny. Také v součtu připadě zasáhly tvrdě policejní jednotky.

21. VÝROČÍ
SRPNA 1968

Podruhé se slavil 28. říjen jako den vzniku samostatné Česko-slovenské republiky. Tato oslava se stala další politickou demonstrací proti režimu.

OSLAVY
28. ŘÍJNA 1918

12. listopadu odjelo a odletělo do Říma (Vatikánu) přes 10 000 českých a slovenských věřících, mezi kterého byl Jan Pavel II. prohlásil za svatou Anežku Přemyslovnu. Televize vysílala poprvé přímý přenos podobné církevní akce.

SVATOŘEČENÍ
ANEŽKY ČESKÉ

Událostí rozhodujícího významu se však staly oslavy 17. listopadu 1939, který dal základ Meri národnímu dni studentstva. Uplynulo půl století od doby, kdy zemřel student Jan Opletal, kdy byly ustanoveny české vysoké školy a studenti odváženi do koncentračního tábora Sachsenhausen (severně od Berlína).

ZÁSAH POLICIE PROTI STUDENTŮM V PRAZE

Proti studentskému průvodu, který šel z Albertova na Vyšehrad a odtud do středu Prahy, zasáhly na Národní třídě velmi brutálně jednotky ministerstva vnitra (tov. červené barety, které prošly speciálním výcvikem pro boj s teroristy). Byly zraněny stovky studentů (ostřesy mosku, plomeně kossi). Policie za pomocí dvou obrněných transportérů obklíčili účastníky průvodu ve střední části Národní třídy, takže nemohli nikudy uniknout, a mlátili je surově obušky. Mezi postiženými byli i kolemjdoucí občané, kteří v tu dobu ulici procházel, mezi nimi i ženy.

Tento čin vyvolal po celé republice nevidanou vlnu odporu. Studenti přerušili výuku a rozhli se z Prahy do venkovských měst, aby podali jako očiti svědkové správu o tom, jak režim zachází s vlastními lidmi. Celá policejní akce byla tajně na filmována a videokarety se promítaly po celé řetězci. Kdo nevěřil slovům, byl přesvědčen dokumentárnimi záběry. Podivuhodná byla rychlosť a pohotovost studentů. Vytvořili stávkové výbory, malovali a tiskli plakáty a měli telefonické spojení po celé řetězci.

Trvalo několik dní, než tisk, rozhlas a televize přiznaly, co se na Národní třídě stalo. Tvrď kášah policie schválil nejen ÚV KSČ, ale např. i redakce Českého svazu žen, což veřejnost velmi pohoršilo.

Další události po 17. listopadu 1989 se vyvíjely neuveritelně rychlým tempem. Začala tov. „něčná“ neboli „sametová“ revoluce. V zahraničním tisku se objevilo rovněž pojmenování „dětská“, protože představitelé byli mladí lidé, vysokoškoláci a středoškoláci.

Protože zkrvavení a zranění studenti hledali útočiště v divadle, herci v celé ČR vystoupili okamžitě stávku a zrušili všechna představení. Stávka herců se rozšířila po celém státě. Přesto však byly každý večer divadelní sály plné. Herci a jejich hosté diskutovali z pódia s publikem o probíhajících událostech. Též v libereckém SDFXŠ a v malém divadle ve Žhorecké ulici se podobné večery pořádaly.

Stávkovalo se i na středních školách, vysokoškoláci nastoupili opět do posluchařen až po Novém roce 1990.

STÁVKY STUDENTŮ

NĚŽNÁ (SAMETOVÁ) REVOLUCE

STÁVKA HERCŮ
(VIZ PR. 8. 12)

V Liberci se denně konaly před radnicí velké mítinky, ale až po pracovní dobu (od 16 hod.).

MÍTINKY
V LIBERCI

Byla ustavena výšetřovací komise, která měla za úkol zjistit, kdo dal rozkaz k zásahu jednotek.

ZMĚNY
VE VEDENÍ KSC

Opozice vládnoucí strany (KSC) byla nadále neudržitelná. Odstoupil gen. taj. ČV Milos Jakes (později byl ze strany vyloučen). Té funkci jej vystřídal Karel Urbánek, ale rychlý spad událostí jej po několika týdnech smetl. Do čela KSC byl zvolen Lad. Adamec jako předseda a Vasil Mohorita (dřívější předseda NSSM) jako tajemník.

MASOVÁ
SHROMÁŽDĚNÍ
NA LETNÉ

V Praze na Letné se v sobotu a v neděli (25. a 26. 11.) konala oprovská shromáždění. V mrázivém počasí se tu sešlo asi 750 000 lidí, což nemá v minulosti obdobu. Ke shromážděním prohlévil četný disident, představitel opozice, několikrát vězněný spisovatel a dramatik Václav Havel.

ROZPUŠTĚNÍ
LIDOVÝCH MILICÍ

Ozývaly se požadavky, aby byla zrušena vedoucí úloha KSC, aby byl v našem státě zaveden pluralistní systém. Byly rozpuštěny lidové milice a jejich zbraně byly předány do skladů armády.

VZNIK
OBČANSKÉHO FÓRA

V úterý 27. listopadu 1989 se konala generální stávka (od 12 do 14 hodin). Byla vyhlášena a popudu Občanského fóra (OF), jehož pobočky byly zřizovány v závodech, v úřadech i ve školách. OF není politickou stranou, snaží se bez byrokratických průtahů řešit problémy, na které široká veřejnost poukazuje.

Za jednoho z hlavních původců opakování policejních zásahů na Václavském náměstí byl povázaný bývalý ved. tajemník MěV KSC v Praze Miroslav Štěpán, zet Milose Jakeše. Byl při projevu v ČKD vyplácán, později osat do voleb a vězněn.

Výslečná byli vedoucí činitelé ministerstva vnitra a velitelé jednotek 2.v. červených barek.

Doslo ke změnám ve Federálním shromáždění. Několikrát byla jednání parlamentu přenášena televizí a byla sledována miliony diváků s větší pozorností než nejnapinavější serialy.

ZRUŠENÍ
VEDOUCÍ ÚLOHY
KSC

Pod tlakem veřejnosti byly zrušeny některé články ústavy, a to čl. 6, který karučoval vedoucí postavení KSC, a článek, který uvádí, že se mohou a vzdělávání provádět na základě marxismu-leninismu. KSC se tedy stala jednou z mnoha politických stran bez jakéhokoli výsad a privilegií.

PLURALITNÍ
SYSTÉM

VZNIK NOVÝCH POLITICKÝCH STRAN

Seznam si snažně posílila strana lidová (sdržující nábožensky věřící občany), byla obnovena sociálně demokratická strana, nově vznikla zemědělská strana a další.

VLIV ČÍRKVE

Byla posilena autorita církve. Počítá se s brzkým dosazením biskupů do všech 13 diecézí. Kněží přicházejí do škol a do věnic. Budou obnoveny řeholní rády, církev dostane vysílací čas v rozhlasu i v televizi.

OBNOVENÍ ORGANIZACÍ

Obnovuje se skauská organizace Junák a selovýchodní organizace Sokol.

NOVÉ ČASOPISY

Začínají vycházet nové časopisy.

Verejnost poukazuje na nákladné budovy sekretariátů OV a KVKSC a požaduje, aby byly využity k všeobecnému prospěchu, např. jako léčebná zářízení, lidové školy umění, domy mládeže atd.

Také v Liberci došlo k jednání o dalším využití OV KSČ a moderní, dosud nezcela dokončené budově Domu politické výchovy.

Velký rozruch je kolem přepychové budovy stranického hotelu PRAHA, který měl sloužit pouze vysokým stranickým funkcionářům a jejich hostům. Byl vybudován obrovským nákladem.

Statisíce členů KSČ se cítí zklamáno politikou vedení a ze strany vystupují.

Objevují se ekonomické a ekologické analýzy uplynulého období (od roku 1948), hledá se racionalní východisko. Izolace od světa západní Evropy značně zpomalila nás vývoj. Klesli jsme na úroveň některých rozvojových zemí.

Ze zahraničního exilu se vracejí (zatím jen dočasné) poslancové intelektuálové, např. P. Kohout, P. Landovský, ekonom O. Šík, politolog Ed. Mlynář aj. V celkovu slávu byl uvítán někdejší největší čs. podnikatel Tomáš Baťa, který žije v kanadském Torontu. Město Gottwaldov, kde se nacházejí jeho znárodněné továrny se znáckou SVIT, bylo přejmenováno zpětně na Zlín.

Po celé zemi se střhvárají Gottwaldovy sochy, lidi leckde odmítají přijímat nedávno vydáne sezené stokoruny s jeho portrétem a všechnak je znehodnocují.

Období Gottwaldovy vlády (1948-1953) se dnes porovnává s období vasalství, když hlavní slovo měli v naší zemi sovětskí poradci, za období fingovaných politických procesů a nekritického přejímání sovětských zkušeností. Ozivuje se kritika 50. let, když byly křesovány pracovní tábory

ÚBYTEK ČLENŮ KSČ

NÁVRAT EMIGRANTŮ

GOTTWALDOV → ZLÍN

KRITIKA OBDOBÍ 50. LET (K. GOTTWALD)

a byla prováděna násilná kolektivizace zemědělství.

Měsíc prosinec 1989 se vynášoval mnoha vnitrostátními změnami, ale naše veřejnost byla varována rovněž událostmi v zahraničí.

Prezident J. Husák od událostí 17.11. veřejně nevystoupil. Stále čas- těji se ozýval požadavek, aby ze své funkce odstoupil. Začala kam- paně zaměřená k volbě nového prezidenta ČSSR. Mezi navrhovanými kan- didáty byl Lad. Adamec, Čestmír Cisar a Václav Havel.

29. prosince byl poslanci Federálního shromáždění zvolen hlavou na- řeho státu ještě nedávno vězněný disident VÁCLAV HAVEL. Volba do- kázala, že si kiskal sympatie lidí za svou osobní statečnost a náro- rovou neustupnost. Předsedou FS byl krátce předtím zvolen bývalý gen- taj. UVKSC z let 1968-69, Slovák Alexandr Dubček.

VÁCLAV HAVEL se narodil r. 1936 v bohaté rodině podnikatele. Pro jeho šídní původ mu nebylo umožněno studovat. Vyučil se chemickým laborantem, později vystudoval při zaměstnání střední školu s matu- ritou. Pracoval v pražském divadle ABC a Na zábradlí jako pomocná síla. Psal divadelní hry, kritizující současnou společnost. Typ jeho her je na- rýván absurdním divadlem. Patří k nim „Oslavnosti a hostech“, „Asanace“, „Vernisáž“, „Audience“, „Lokoušení“ a „Largo desolato“. Je rovněž autorem mnoha esejů. Zájem vzbudily jeho „Dopisy Olře“ (z vězení). Jeho hry byly u nás celých 20 let zakádány, hrály se v překladech v zahra- ničí. Byl několikrát vězněn a neustále sledován tajnou policií. Zís- kal několik literárních cen v zahraničí, které však nemohl osobně převzít, protože mu byl odebrán cestovní pas. Patřil k zakladatelům opozičního hnutí Charta 77. Nikdy nebyl členem žádné politické strany, nebyl a nechtěl být profesionálním politikem.

VELKÉ
VNITROSTÁTNÍ
ZMĚNY

VOLBA
NOVÉHO PREZIDENTA

VÁCLAV HAVEL
ALEXANDR DUBČEK

ZIVOTOPIS
VÁCLAVA HAVLA

PROSINCOVÉ
UDÁLOSTI
V RUMUNSKU

V předvánočním období byl celý svět ohromen vývojem situace v Ru- munsku. Ve městě Temešvár došlo k protisládním demonstracím, které byly krutě potlačeny střelbou do davu. Vysádaly si stovky obětí. Tato událost pobourila celou zemi a nepokoje se přenesly do Bukurešti a ji- jíjich měst. Prezident Ceaușescu a jeho žena Elena dali příkaz jednot- kám tajné policie Securitate k dalsímu masakru. Lid postal, armáda se přidala na stranu lidu. Vojenský tribunál dal diktátora i jeho man- želku popravit (televize ukazovala rázem), protože bylo nebezpečí, že by mohli být oba uneseni do bezpečí, než budou postaveni před kádový soud. Na pomoc Rumunsku byly uspořádány sbírky a kamiony s vel-

POMOC
RUMUNSKU

SVRŽENÍ
E.HONECKERA
(NDR)

SOUÐ NAD
T.ŽIVKOVEM
(BULHARSKO)

ZTRÁTA POZIC
KS V ZEMÍCH
SOCIALISTICKÉHO
TÁBORA

ALBÁNIE
KUBA
(BEZE ZMĚN)

PODSTATA
POLITICKÝCH
ZMĚN
(SHRNUTÍ)

kým rizikem odvály do Rumunska léky a potraviny.

Násil věřejnosti se rovněž dosklo sdělení z NDR, že byl sbaven své nejvyšší funkce Erich Honecker. Byl dokonce vyloučen ze SED za zneužívání moci. Bylo zjištěno, že on i další nejvyšší představitelé žili v přepychu, (Honecker měl 14 aut, soukromý honební revír, vily a chaty, při prohlídce se našlo přes 100 pornofilmi.) tedy v rozporu s morálkou, kterou hledali. V NDR byla rozpuštěna nenaviděná a obávaná tajná policie STASI (čti štázi).

Rovněž v Bulharsku byl sesazen a souzen dřívější nejvyšší stranický činitel Todor Živkov.

Druhé pololetí roku 1989 přineslo tedy zhracení tzv. socialistického tábora. Vnitřní vývoj v SSSR a nová politika M. Gorbacova zne- možnily, aby sovětská armáda zasahovala v zemích tzv. východního bloku, jak to bývalo často v minulosti. A tak opoziční síly v mnoha zemích postupně odstranily monopolní postavení komunistické strany bez kveprolití (smutnou výjimkou bylo Rumunsko). Jediná Albánie, izolovaná a uzavřená okolnímu světu, si nadále uchovává ztrnulý stalinistický režim. (Také kubánský představitel Fidel Castro politické změny ve střední a východní Evropě nechápe a odsuzuje je.)

Máme-li shrnout podstatu změn od poloviny listopadu do konce roku 1989, je možno to vyjádřit v těchto bodech:

- 1) odstranění monopolu jedné politické strany, vytváření pluralistického systému,
- 2) přechod od centrálně direktivního řízení ekonomiky k tržnímu hospodářství,
- 3) rachovávání občanských práv zaručených ústavou (sloboda projevu, tisku, shromažďování, výsnání atd.),
- 4) světovodorozný pluralismus, kdy vedle vědeckého výkladu světa je uvažován i nábor náboženský,
- 5) postupný přechod k soukromému podnikání, a to jak v obnově tzv. řívností, tak i v jiných oborech činnosti,
- 6) rozpád mnoha dosavadních společenských struktur (ROH, SSM aj.) a hledání nových cest, obnova dřívějších organizací, které se osvědčily,
- 7) vytvoření nové vlády, v níž jsou zástupci všech politických stran

(např. min. národní obrany je člen KSC, min. vnitra lidovce, ministr školství je člen socialistické strany),

- 8) odstranění politické činnosti ze závodů, škol a jiných pracovišť, odpolitisování policie a armády,
- 9) navazování ekonomické spolupráce se Západem (ne půjčky, ale svr. smíšené podniky (joint ventures),
- 10) usilí o brzkou konvertibilitu čs. měny.

Události ve městě:

7. ledna byl uspořádán tradiční turistický masový pochod »CHRASTAVSKÁ ŠLÁPOTA«. Byl to jediný den, kdy v lednu napadl sníh. Počet účastníků přesahoval číslo 1100.

CHRASTAVA

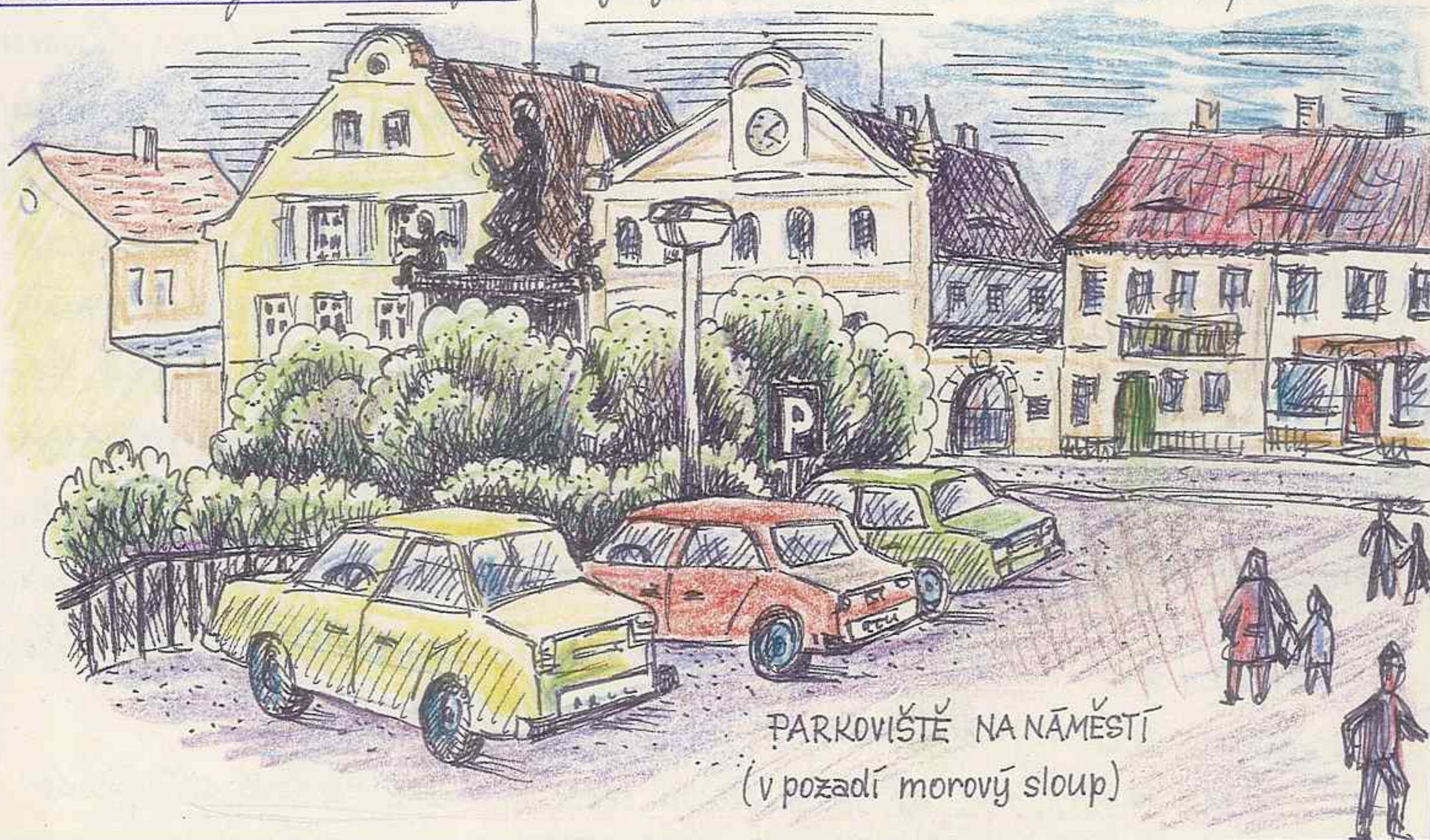
TURISTICKÁ
AKCE
(viz PŘ.Č.3)

Stavba kulturního domu pokračuje. Pod odborným vedením tam pracují v „akci Z“ brigádnici, placení za tuto práci národním výborem. K 31. prosinci 1989 činí hodnota díla 9 milionů Kčs. Projekt této pro Chrastavu tak dlouho očekávané stavby je však často kritizován, neboť příjem tam nebude dostatek místností pro kajmovou činnost v klubech ani restaurace či bufet. Tento druhý nedostatek by bylo možno odstranit napojením na sousední společenský dům KOVÁK (Elicex), kde je dobrě vybavená kuchyně.

STAVBA
KULTURNÍHO
DOMU

V budoucích letech je již po mnoho let umístěn charitní domov pro řádové sestry - duchodkyně. Žije jich zde více než dvacet. V produk-

CHARITNÍ DOMOV
KATOL. CÍRKVE

tioním věku pracovaly v říšavéch pro tělesné i duchovní postřízené děti, ale po zrušení řádů i v textilních továrnách. Tyto řeholnice pečují o zahradu a o vnitřní údržbu kostelní budovy v sousedství.

OOPRAVA
VĚŽNÍCH HODIN
NA KOSTEL

V jarních měsících byly opraveny a dány po desítkách let opět do provozu hodiny na věži kostela sv. Václava. Nyní odbíjejí každou čtvrt hodinu. Zpočátku se denně (časně ráno) natahovaly, později byly převedeny na elektrický pohon. Celou tuto práci provedli bezplatně ing. Ludvík Bém a Aleš Čaleška.

V průběhu roku bylo témito nadšencům nahrazeno ruční zvonění, což byvala snadná fyzická dřina, rovněž elektrickým pohonem. Zvoní se každodenně v poledne a v neděli kromy svolávají věřící ke mši.

Ve městě vznikla Společnost přátel historie města Chrastavy. Je potěšitelné, že jejími iniciátory jsou mladí lidé ve věku 23-25 let, a to ing. Petr Medřický, Ivan Výdra, ing. Lambert Medřický, Vratislav Galovský aj. Členové se scházejí ke svým schůzkám jednou měsíčně v prostorách střediskové knihovny na náměstí. Vydává se bulšín o zajímavostech z dějin města, vzorně je zdobena rasklená výroční skříňka na autobusovém nádraží. Na programu schůzek je redle organizačních záležitostí vždy několik referátů, např. historie výroby varhan, historie místního kostela, z dějin měšťského koupaliště, odsun německých obyvatel z pokrajičí, historie dolování v okolí města atd. Byl navázán písemný styk s vlastivědnou organizací KRATZAUER GILDE v Neu-Gablonz v Bavorsku (NSR), jejímiž členy jsou některí z odsunutých německých občanů (redoucím KG je pan Arno Miesler). Letopisecká komise se Společnosti přátel historie Chrastavy aktuálně spolupracuje a věnovává její činnost podporuje.

Zatímco koncem 30. let bylo v Chrastavě a okolí víc než 40 hostinců a restaurací, mynější počet je značně nižší.

Ve městě Chrastava je v současné době pouze 6 restaurací. Je to

SOUČASNÝ STAV
RESTAURACÍ
VE MĚSTĚ

restaurace U MOSTU (dříve „U Fejfarů“) v Horní Chrastavě (Frýdlantská ulice), v Liberecké ulici restaurace KORUNA (dosti zchátralá, nepríliš valně povídá), poblíž náměstí MĚSTSKÁ KAVÁRNA (opravená v roce 1966, dobrá kuchyně, pravidelné tanecní večery, možnost ubytování v 1. poschodí, zahradní restaurace), v Žitavské ulici LIDOVÝ DŮM, v budově nádraží ČSD NÁDRAŽNÍ RESTAURACE (nekultivovaný prostředí, nejnízší cenová skupina) a na sídlišti Štělecký vrch moderní restaurace s neoficiálním názvem U PLAVÁČKA. Zde je prostředí nejlepší, je tu i velký výběr jídel a nápojů, tančí se při reprodukovane hudbě a často se tu konají abitientské slavy bývalých žáků místních škol.

V společenském domě KOVÁK (narývaném též Budimex podle polské stavební firmy, která jej před lety postavila) se občas konají akce různých organizací, při nichž se podává jídlo a pití, avšak akce jsou dohlouzeny předem. Jinak není tento objekt běžné veřejnosti přístupný.

V každé z okolních obcí (Bílý Kostel, Nová Ves, Věškov, Kryštofovo Údolí) je v provozu jeden hospinec.

Občanka Chrastavy, 81letá paní Milena KRAUSOVÁ, byla třikrát v daleké Austrálii ve městě Sydney a jednou v Kanadě. Všechny tyto cesty vykonala až po svých 70. narozeninách. V Austrálii žije její syn Jan, který se oženil s Australankou (v letech 1976-79 žila zde v Chrastavě), v Kanadě žije její dcera Alena.

NAŠE OBČANKA
V DALEKÉ CIZINĚ

Občanem našeho města je 40letý sympatický Mexičan pan Enrique RAMÍREZ de Espino. Oženil se s Jirkou Brodskou. Jejich syn má české jméno Jan a od malicek hovorí česky i španělsky. Pan Ramirez dorode vzdle španělštiny, která je jeho mateřštinou, hovořit dobře anglicky a rusky. Naucil se rovněž mluvit česky. V Mexiku pracoval jako zaměstnanec letecké společnosti. V Československu dlouho nemohl najít zaměstnání. Působil jako cizojazyčný průvodce v národním památníku Terezín, nyní pracuje v interhotelu na vrcholu Ještědu.

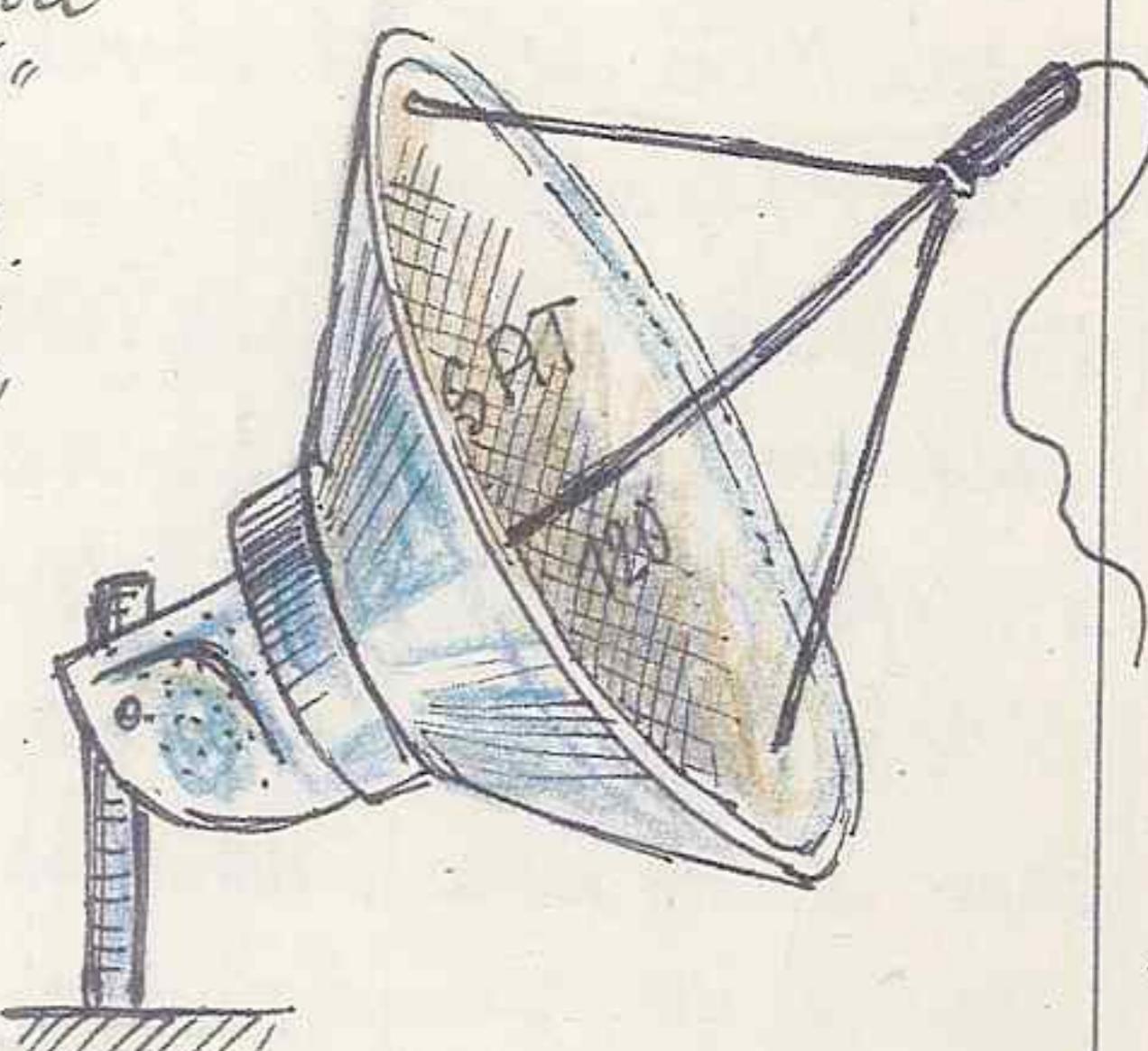
MEXIČAN
OBČANEM
CHRASTAVY

Inženýr Pavel Brožek z Elitexu (odborník na elektroniku) byl několikrát služebně v USA a v roce 1989 také v Jižní Koreji.

ODBORNÍK
Z CHRASTAVY
VE SVĚTĚ

SATELITNÍ ANTÉNY (TELEVIZE)

Během tohoto roku se objevila v Chrastavě technická novinka, a to satelitní anténa. Umožňuje kvalitní příjem několika desítek zahraničních televizních programů z telekomunikační družice. Její cena je značně vysoká (20-30 tisíc Kčs). Zatím jsou v našem městě říč majitele této „talířové“ antény. Antény jsou dorazeny z ciziny, t. z. NSR. Nedostatkem je ovšem neznalost cizích kečí, v nichž se programy vysílají.

Přibývá počet občanů, kteří vlastní video. Vybírá karet, prodávaných na našem vnitřním trhu nebo zapůjčených z půjčoven, není každý příležitost široký.

Dovádí se však z ciziny a majitele tohoto zařízení si karty mezi sebou často pěří.

Osobní automobil Favorit (Škoda 136L) se i přes svou vysokou cenu (téměř 90 000 Kčs) stal oblíbeným, až prestižním vozidlem a desítky občanů se staly jeho vlastníky. Není bez zajímavosti, že první exemplář tohoto nového vozu si koupila rómská rodina z Nové Vsi.

Poloha našeho města v blízkosti tepelných elektráren v Polsku a v NDR patří do ekologicky silně postizované oblasti. Projevuje se to nejen na lesních porostech v okolí, ale i na výskytu různých chorob. Jedním z velmi zlepšujících jeví poslední doby je ohrožení těhotenství. Přibývá případů, kdy ženy musejí být několik měsíců hospitalizovány před porodem, aby nedošlo k poškození plodu. Rovněž počet rakovinných onemocnění stoupá. Vedou se jednání o tomto směru se rádceji obou sousedních států, zatím však bez konkrétních výsledků. Také nadměrná chemizace pozemků statního statku, která sice vede ke zvýšení hektarových výnosů, má své značné nevýhody. Zdravotně závažné chemikálie se dostávají do spodních vod a ve Vlkově již došlo k prosáknutí do studen a jiných zdrojů pitné vody.

Na vyhlídce se na podzim začalo se stavbou televizního převaděče, který umožní kvalitní příjem signálu v dosud „zastíněných“ částech města. Bude využívána přístupová cesta. Výška stavby má dosahovat asi 20 metrů a má být dáná do provozu na jaře příštího roku.

O Chrastavě se v průběhu roku několikrát hovořilo v televizi a psalo v novinách. V krajském vysílání TV se objevily ráběny ze stavby lyžař-

NOVÝ DRUH ZÁBAVY - VIDOREKORDER (PROMÍTÁNÍ VIDEOZÁZNAMŮ)

NOVÝ TYP OSOBNÍHO AUTA (FAVORIT)

EKOLOGICKÉ PROBLÉMY

TELEVIZNÍ PŘEVADĚČ

CHRASTAVA V TV

ského vleku na svahu Doci hory. Byla vysílána rovněž krátká televizní reportáž o dvou pohřešovaných školačkách z Nové Vsi, které hledalo asi 150 příslušníků VB a dokonce i vrtulník. Pátrací akce skončila úspěšně.

Na televizní obrazovce se objevil i 70letý občan Chrastavy, kominík Jaroslav Matějka, který po mnoho let obětavě vedl rájmový kroužek včelařství a myslivosti na zdejší kákladní škole.

Televizní kamera zachytily i sábery, které ukazují brigádníky při stavbě nového kulturního domu. 8. července po bouři a výrvalých deštích se protrhla synaná hráz vodní nádrže rybářského svaru pod Bedřichovkou. Náhlý příval vody zatopil zahrádky a sklepy mnoha domů a na ulicích zůstal silný nános bláta. Táhle tato událost byla zaznamenána v televizním kpravodajství.

Na předních stránkách tišku se objevila Chrastava vráti, v dobu podzemního Mezinárodního strojírenského veletrhu v Brně. Státní podnik ELITEX tam vystavoval svoje vynikající kvality. Byla o tom zmínka i v televizi. Zásluhu na špičkové kvalitě textilních strojů na svíos měl ing. Pavel Brožek a ing. Spurný.

Často se hovořilo o dlouhodobém uravění dálničního mostu na velmi frekventované silnici č. 13 z Liberce do Ústí nad Labem. Důvodem měla být generální oprava celé stavby. Veškerý provoz měl být po dobu několika let veden opět středem města a Bělohosteleckou ulicí k Výhledce a k Zámečku. Do konce roku však byl most stále v provozu a oprava se přejmě odsunula na pozdější dobu.

Na novém sídlišti na Škrleckém vrchu byla dána do provozu nová restaurace (meri lidmi nazývaná „U plaváčka“), dům služeb a zro. KLUB M, který je součástí spojeného závodního klubu.

NAŠE MĚSTO NA OBRAZOVCE

(viz PR.č.8)

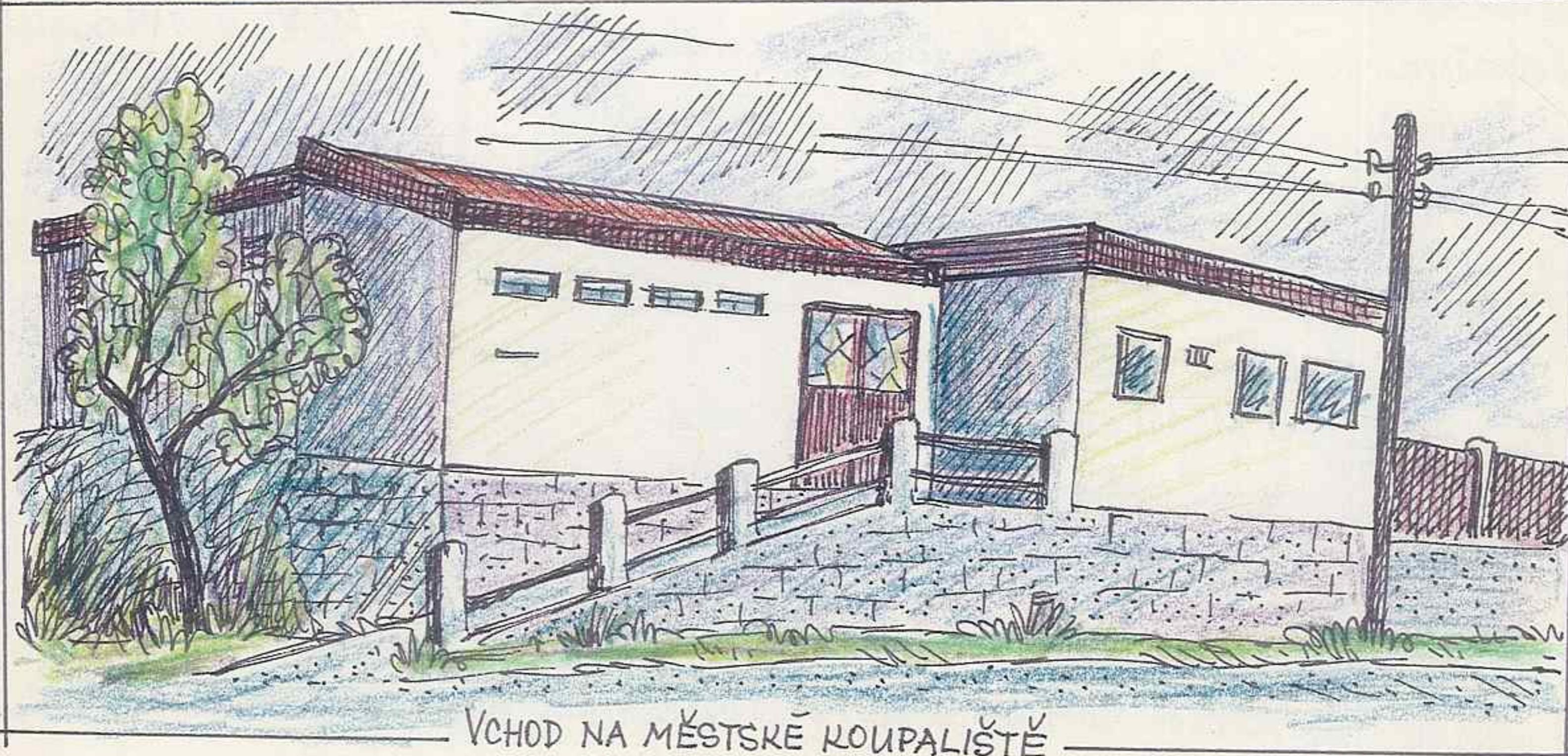
(viz PR.č.6)

(viz PR.č.12)

NA STRÁNKÁCH NOVIN

DÁLNIČNÍ MOST

NOVÉ KULTURNÍ ZAŘÍZENÍ (KLUB M)

VCHOD NA MĚSTSKÉ KOUPALIŠTĚ

KRAJSKÝ SKLAD NÁBYTKU (tzv. NOVÝ BYT)

ČINNOST
SPOZU
(viz Př. č. 1-2)

Spolek pro občanské záležitosti (SPOZ) vyvíjel i v tomto roce bohatou činnost. Při slavnostním vítání občánků (novorozených) zajišťovali kulturní program žáci obou základních škol pod vedením p. uč. Hydrou a Berušové. Členové SPOZU navštívili s dárkovým košem a gratulací staré občany přímo v bytě a blahopřáli jim k životnímu jubileu. V lednu oslavili svou diamantovou svatbu manželé Klustovi (Hořcoví) ze Sedmidomské ulice a obdrželi od SPOZU dar v hodnotě 200,- Kč.

Akci SPOZU bylo rovněž vítání průnáčků (86 dětí), slib jisker a pionýrů (94 dětí), předávání občanských průkazů pašnáctiletým (48) a rozloučení se žáků 8. tříd ZŠ (132 dětí).

V spolupráci se souřadci ELITEX a VÚDM (výchovný ústav pro děti a mládež = dětský domov) byly slavnostně předány výuční listy různých profesi.

SPOZ uskutečnil také několik návštěv starých občanů, kteří žijí v domovech důchodců mimo Chrastavu (např. ve Kralicích a v Č. Dubě). Pokračoval ve spolupráci s komisí sociální a zdravotní při MěNV a s organizací ČSŽ. Rovněž pomáhal zajištit oslavy MDŽ.

Roční rozpočet SPOZU dosahoval částky 37 000 Kč, ve skutečnosti bylo výčerpáno 43 000 Kč.

V souvislosti s přestavbou ekonomiky se zvětšuje počet občanů, kteří dostali od MěNV povolení k provozování činnosti. Tím se má časné řešit nedostatek ve službách.

Zatímco v roce 1988 bylo povoleno poskytovat služby v 9 případech, během roku 1989 získalo povolení k této činnosti 24 občanů. O jaké služby jde? 5 osob nabízí svým spoluobčanům kopáčské práce, dal-

POVOLENÍ
K SOUKROMÉ
ČINNOSTI
V OBLASTI
SLUŽEB

šich 5 osob bude provádět řednické práce, 2 občané budou poskytovat občerstvení (kiosk, bufet), povolení dostal 1 sámečník - instalatér, 4 řemeslníci budou nabízet maleračské a lakovnické služby, dále jde o opravy motocyklů a údržbu automobilů, sedlářské práce, fruhlářské práce, zasklívání oken a obrazů, pletení (na stroji), šití oděvů a rukárovou výrobu užité keramiky (p. Lada v Kryst. Údolí).

Do důchodu odesel dlouholetý ředitel STS (strojní a traktorové stanice) Jan Gallissl. Pod jeho vedením se tento řemeslnický podnik stal známým po celé republice (ačkoliv poskytoval služby řemeslnokým rávodům (JZD, ČSSS) v okrese Liberec a Jablonec n. Nisou, spolupracoval s družstvy a státn. statky i mimo území těchto okresů. Dočasním řízením STS byl pověřen Bedřich Beneš. Nový ředitel bude dosazen až příští rok na základě konkursního řízení.

V Chrastavě (včetně integrovaných obcí) žije v současné době 266 občanů rómské (cikánské) národnosti. Při MĚNV se problémy této etnické skupiny zabývá zvláštní komise. sleduje se m. j. školní docházka rómských dětí, kriminalita, ale také zdravotní a sociální problémy rómských rodin. Rozpočet komise na rok 1989 byl 3000 Kčs.

NOVÝ ŘEDITEL

STS

OBYVATELÉ

RÓMSKÉHO
PŮVODU
(CIKÁNI)

Stav obyvatel města Chrastavy:

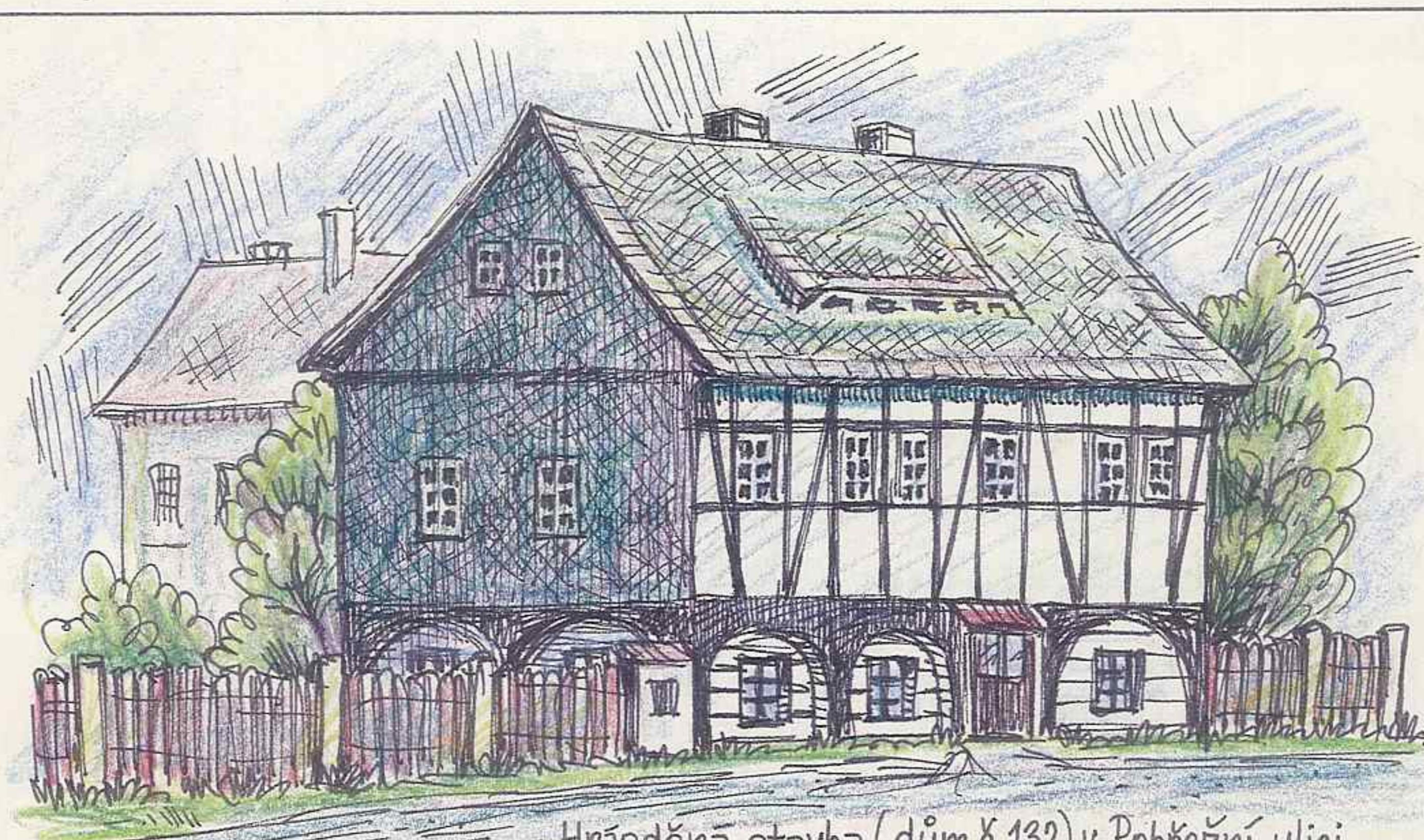
K 31.12.1989 měla Chrastava spolu se čtyřmi přilehlými vesnicemi celkem 7567 obyvatel, z toho asi 1500 důchodců. Během roku se v územním obvodu města Chrastavy narodilo celkem 107 dětí. Bylo nevářeno celkem 66 sňatků.

V současné době je umístěno v domorech důchodců 13 našich spolu-

SOUČASNÝ STAV

OBYVATEL

POČET DĚTÍ
SŇATKY

Hrázděná stavba (dům č. 132) v Pobřežní ulici

občanů. Vě městě je pouze jedna pečovatelka a povolání. Celkem 148 důchodcům byl v tomto roce poskytnut jednorázový finanční příspěvek. Provoz Klubu důchodců ve Frýdlantské ulici je hrazen z prostředků MĚNV.

SVAZARM

Cinnost SVAZARMU:

Členská ráckladna této společenské organizace činí v této době 169 členů. V roce 1989 se přihlásilo 47 nových členů. Mládež do 14 let je rozložena na 42 členy ($\frac{1}{4}$ všech členů).

V současné době pracuje 8 klubů a kroužků:

- automotoklub,
- střelecký kroužek,
- kroužek leteckých a lodních modelářů,
- kroužek radioamatérů,
- kynologický oddíl,
- kroužek elektroniky
a KDŽP.

Nejvíce členů mají lodní modeláři a kynologové. Úbytek znamenává střelecký kroužek (chybi' zde střední a starší generace).

Cinnost řídí 16 členný výbor, v němž jsou zastoupeny všechny sekce.

Po úmrtí dlouholetého předsedy Josefa VONDRY vede auto-organizaci plk. vráž. Miroslav Khaml.

Kynologický oddíl řídí Jar. Hofman. Pod jeho vedením dosáhl významných úspěchů v okresních a krajských soutěžích. Na Vítkovské ulici si svéponoci vybudovali klubovnu a cvičiště v hodnotě 241 000 Kčs. Odpracovali celkem 8000 hodin. K nejaktivnějším patří p. Hofman, Štěch a Kotyk.

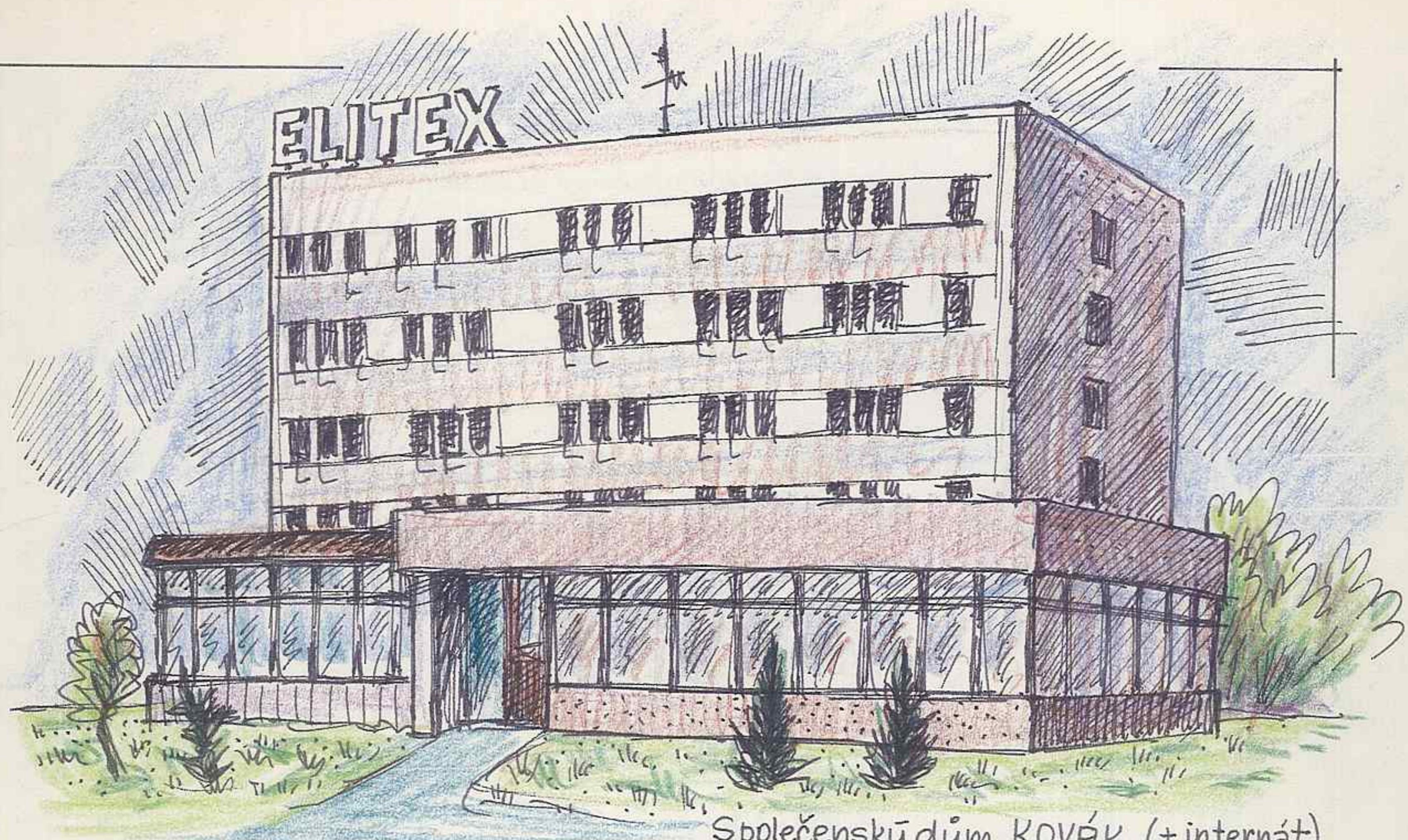
Automotoklub využívá rovněž aktívnu činnost. Chrastavští moto-káři patří k nejlepším v Severočeském kraji (Radka a Michal Pavlišovi, Dobroslav Lhoták). Miroslav Hlavatý se v roce 1989 opět probojoval do celostátního přeboru ČSSR.

TJ SPARTAK CHRASTAVA

TJ Spartak Chrastava:

Byl zahájen nácvik na Československou spartakiádu 1990.

Nácvičují se skladby rodiců s dětmi, starších žákyní, mladších žá-

Společenský dům KOVÁK (+internát)
[vystavěla polská firma BUDIMEX]

kyně, dorostenecká šew. (Koncem roku, po listopadových událostech, bylo však rozhodnuto UV ČSTV, že se celostátní spartakiáda v lednu 1990 nebude konat.)

K úspěšným akcím TJ patřila tradiční leduvá „Chrastavská říjnová“ (účast: 1102 osob). Turistický oddíl se zúčastnil okresní akce „Po stopách husitů na Hamrštejně“. Z Chrastavy přišlo 260 účastníků.

Nová tělocvična se stala dějištěm krajského přeboru dorostu v řecko-římském rámci, roněž. Větší ceny LVZ v rámci.

Chrastavští sportovci se zúčastnili přeboru ČSR v kolové.

Cyklistického závodu vítězství se zúčastnilo 350 účastníků různých kategorií. Pořadatelem byl cyklistický oddíl TJ Spartak.

Byl uspořádán roněž turnaj v odbijené (6 družstev).

Úspěšné byly také řákovské turnaje v kopané (8-10 družstev).

TJ Spartak se podílela na programu MDD (Dětského dne) a připravila pro děti řadu sportovních soutěží.

V roce 1989 se tradicní srpnová pouť poprvé konala v areálu novou tělocvičny. Kromě běžných pouťových atrakcí byla zajištěna i některá kulturní vystoupení, včetně hudby a historického šermu. Patronem celé dvoudenní akce byla TJ Spartak Chrastava.

V tělocvičně se konal také turnaj v odbijené dětských výchovních

TURISTICKÉ AKCE
(viz Př. č. 3)

Využívání NOVÉ TĚLOCVIČNY

- ZÁPAS
 - KOLOVÁ
 - CYKLISTIKA
 - ODBÍJENÁ
 - KOPANÁ
- (viz Př. č. 8)

SRPNOVÁ POUTĚ

ústavů a sportovní hry ČSAD Liberec.

V roce 1989 byla provedena výměna členových průkazů všech dospělých členů TJ Spartak.

K 31.12.1989 je v této tělovýchovné organizaci registrováno celkem 788 členů (znamenán pokles). Z tohoto počtu je 411 dětí a mládeže.

Přesnou množství tělocvičny se skutečně využívá a v roce 1989 došlo k podstatnému rozšíření akcí, pořádaných mimo normální cvičební program, takže byly obsazeny všechny soboty a neděle.

Počet členů
TĚLOVÝCHOVNÉ
ORGANIZACE

MěstNV
(správní odbor)

PĚČE
O DŮCHODCE
VE MĚSTĚ

Z činnosti MěstNV (správní odbor):

Tento odbor řídí již několik let p. H. Šormová.

Co je náplní práce tohoto odboru?

- 1) zajišťuje evidenci všech důchodců a výši jejich důchodů,
- 2) poskytuje mimořádnou finanční pomoc,
- 3) zajišťuje stravování (osamělých) důchodců,
- 4) doporučuje rádosti do domova důchodců,
- 5) obstarává dobrovolnou pečovatelskou službu (z řad členek ČČK a učňů SOU Elitex),
- 6) sepisuje rádosti o vdovský či sirotčí důchodu,
- 7) dohlíží na činnost Kluba důchodců,
- 8) zajišťuje rekreační pobyt pro důchodce,
- 9) zpracovává podklady pro sociálně zdravotní komisi,
- 10) zajišťuje další potřeby obyvatel.

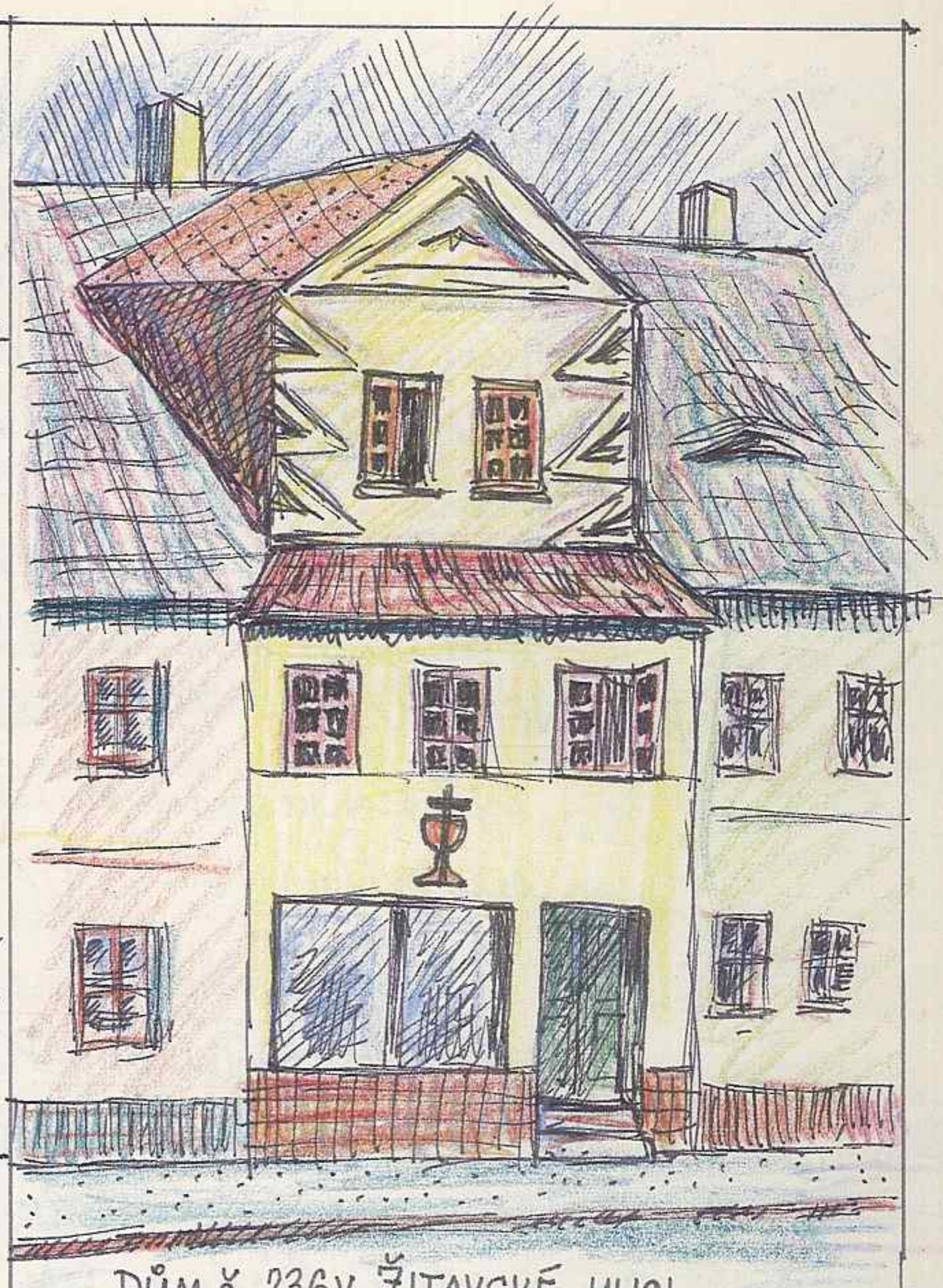
HRAZDĚNÁ STAVBA (DŮM č. 202)

NA AUTOBUSOVÉM NÁdraží

Po smrti dlouholetého správce místního kina p. Josefa Vavříčky se stará o budovu kina Ždeněk Chládek, který se s rodinou nastěhoval do služebního bytu v 1. poschodí.

Záslužnou činnost už po mnoho let koná p. Ždeněk Šimek. Organizuje nejméně jednou měsíčně autobusové rájery na kulturní akce v Praze. Obvykle jde o návštěvu představení v Hudebním divadle v Karlíně („Polská krev“, „My Fair Lady“, „Veselá vdova“ aj.), na výstavy se rovněž vypravují autobusy rájemců. Cena těchto rájekdů není vysoká a staly se mezi veřejností velmi populární.

DŮM č. 236 V ŽITAVSKÉ ULIČI

[v přízemí modlitebna čs. církve]

POČASÍ V ROCE 1989:

LEDEN: celý tento měsíc byl bez sněhu; 1. polovina byla poměrně teplá, ve 2. polovině klesla několikrát teplota až na -5°C . (pro nedostatek sněhu byl odvolán lyžařský závod „Jizerská padesátka“)

ÚNOR: několikrát napadl sníh, avšak brzy opět roztál; denní teploty nad milou, dosahovaly až $+11^{\circ}\text{C}$

BŘEZEN: teplé počasí, časté deště (občas s mokrým sněhem), teploty měsíce dosahovaly až $+17^{\circ}\text{C}$

DUBEN: ani v tomto měsíci nebyl sníh, maximální teplota dosahovala $+21^{\circ}\text{C}$; celkově zima byla netypická, mimořádně teplá, bez sněhu

KVĚTEN: celkově sucho, větrno, v polovině měsíce několik dní s teplotou $+22-27^{\circ}\text{C}$, koncem měsíce bouřky

CERVEN: velmi teplý měsíc; po mnoho dní $+25-30^{\circ}\text{C}$, 28. června krupobití, typický lesní měsíc, málo vláhy

CERVENEC: mimořádně horký měsíc, pouze v polovině 3-4 dní poněkud chladnější

SRPEN: chladnější začátek měsíce, časté deště, ve střední části teplota vystoupila na +28-32°C, v závěru měsíce opět ochlazení (11-13°C)

ZÁŘÍ: větrno, časté deště, střední část ještě letní teplota (+24-26°C), velký počet chladnějších dnů

RÍJEN: celkově chladnější, málo dešťů, jasno, 5.10. poprvé mráz, bere sněhu

LISTOPAD: od 10.11. denně ranní mrázky (-3-5°C), sníh napadl poprvé 15.11., 22.11. husté sněžení (vrstva až 18cm), dopravní kalamita

PROSINEC: chladno, 13.12. sněžení, sníh však hryz roztál, 15.12. nejteplejší prosincový den za posledních 100 let (+13°C), ránoce naprosto bere sněhu (na bláte); na konci měsíce větrno, slabě pod mrázou, nesněžilo

OHLAS NA UDÁLOSTI PO 17. LISTOPADU 1989:

LETÁKY, PLAKÁTY
(VIZ PŘ. K. 4)
MÍTINKY, DISKUSE

Vě městě byly vylepeny cyklosylované tiškoviny (letáky) a ručně malované plakáty, které informovaly občany, co se stalo v bare na Národní třídě. Vyzývaly také k solidaritě dělníků s vysokoškoláky.

Mnozí chrastavští občané se účastňovali mítingů v Liberci před radnicí a večerních diskusí v Divadle F. X. Šaldy i v Malém divadle. Do konce roku 1989 ve městě nevzniklo občanské fórum, pouze na některých závodech.

20. prosince byly vyvráceny a odstraněny kovové poutače (např. na náměstí), 21. prosince byla odříznuta a sundána kovová hvězda na budově MěstNV, která v noci svítila (několik dní předtím liberečtí odráželi a spustili dolů z věže liberecké radnice hvězdu ka přiblížení zaplněného náměstí).

ZRУШЕНИЕ КСС, které dřív pracovaly přímo na závodech, byly zrušeny a členové přešli do nov. uličních organizací. Mnozí členové odvzdali legitimace a ukončili členství v KSC. V Chrastavě vzniklo šest uličních organizací.

ROZPUŠTĚNÍ LIDOVÝCH MILICÍ

V rukou zdejších závodech byly rozpuštěny jednotky Lidových milicí a jejich zbraně byly převedeny do armádních skladů.

OBČANSKÁ NAUKA (ŠKOLY)

V školách byly zrušeny učební osnovy předmětu „občanská nauka“, žáci odvzdali učebnice. Tento předmět nebyl na pokyn nového ministra školství dr. M. Adama klasifikován.

ZÁJEM O JAZYKY

Žhorsil se vztah mnoha žáků k výuce ruskiny (často pod silnem/rodiců), veřejnost se domáhá výuky různých jazyků, především angličtiny.

cestování
do Rakouska

V prosinci byl umožněn bezvízový styk se sousedním Rakouskem. Bylo možno si v bance vyměnit 500,- Kč za šilinky (na osobu). Cílem jednodenních zájezdů a výletů se obvykle stala Vídeň. Československým turistům bylo umožněno používat městské dopravy bezplatně. Také z Chrastavy se vypravil do Vídně před vánočními poměrně velkým počtem občanů (většinou autem).

Neobvykle se rovnal zájem o četbu denního tisku. Lidé pozorně sledovali svou události u nás. Byli velmi pobouřeni událostmi v Rumunsku.

27. listopadu se konala generální stávka také v našem městě. Část pracujících zůstala na pracovišti u zastavených strojů (po skončení stávky směna pokračovala), několik set lidí se státními vlajkami se seslo na náměstí. Krátké projevy byly zamířeny proti vedoucí uloze KSČ, proti lidovým milicím a požadovaly potrestání těch, kdo nesou primou odpovědnost za brutální masakr proti studentům na Národní třídě v Praze.

Gílí tendenze urychlěně odsumout sovětské jednotky a Československa. Veřejnost má obavy, že přítomnost Sovětské armády v naší zemi dává porazené KSČ naději na snovu uchopení moci za pomocí STB (tajné policie).

Přípěckým rysem je fakt, že lidi, kteří se po 20 letech (v období tzv. normalizace v letech 1968 - 1989) neúčastňovali k různým důvodům veřejného života, jsou myní aktionní, doufají ve svou rehabilitaci a věří v demokratickou (pluralistickou) budoucnost státu.

Zatímco dříve bylo vyučování dětí prováděno jenin v duchu řeckého světového názoru a výuka náboženství byla všeobecně potlačována, pokyn ministerstva školství obnovuje dobrovolnou výuku. Čírkev se

Rostoucí zájem
O TISK (NOVINY)

GENERALNÍ
STÁVKA (27.11.)
v CHRASTAVĚ

ODSUN
SOVĚTSKÝCH
VOJSK Z CSSR

OBČANSKÁ
AKTIVITA

VÝUKA
NÁBOŽENSTVÍ

AUTOBUSOVÉ NÁdraží
v CHRASTAVĚ

STAGNACE SSM
aktivizuje, usiluje o vysílaci čas v rozhlasu a v televizi, chce mít větší vliv na mladou generaci, chce působit v nemocnicích a ve věznících atd.

SČSP
Nastala stagnace v činnosti SSM jako jednotné celostátní mládežnické organizaci, očekává se, že dojde k vytvoření většího počtu organizací pro mládež, především podle zájmů.

ZKLAMÁNÍ Z DISKREDITACE SOCIALISMU
PŘED VOLBOU PREZIDENTA
ZMĚNA NAZVU NÁŠEHO STÁTU
VLASTENECKÉ CÍTĚNÍ
ODSTRANOVÁNÍ SYMBOLŮ KSC
ROZPAD BSP
Odbočky Svazu československo-sovětského přátelství (SČSP) se rozmají a ruší, narůstají protisovětské náladu. Sovětský model socialismu není produktivní a v očích veřejnosti jsou s ním spojovány naše neleké ekonomické potíže.

Odhalení chyb ve řízení KSC (spolu se zprávami o zločinech Stalínovy éry) vyvolává pocit zklamání především u okamžité starší generace, kteří věřili v realizaci socialistických myšlenek o rovnosti lidí a o sociální spravedlnosti. Cítí se podřízeni, když se dovídají o negativních důsledcích 40 leté vlády KSC.

Požadavek, aby se bývalý disident V. Havel stal prezidentem (osude visí plakáty s jeho portrétem a nápisem „Havel na Hrad“), nesdílejí zdaleka všichni obyvatelé Chrastavy.

Vzhledem k diskreditaci původních ideálů socialistického hnutí se vážně myslí o tom, aby z nároku ČSSR bylo vypuštěno slovo „socialistická“.

Apeluje se na vlasteneckou výchovu mladé generace, která se nesměla v učebnicích dozvědět o zakladateli samostatného čs. státu T. G. Masarykovi, M. R. Šefánikovi a dalších osobnostech naší nedávne minulosti.

Po celém státě se odstraňují hesla a poutače se symbolikou KSC. V Chrastavě byly z podnětu veřejnosti odstraněny 20. prosince kovové poutače (několik metrů vysoké) na náměstí a na autobusovém nádraží.

O den později, tedy 21. 12. 1989, byla odtržnuta a sundána kovová pěticípá hvězda, která v noci svítila. (Podobné hvězdy byly dříve umístěny na štěchách školních budov a průmyslových závodů).

V místních továrnách byla ukončena činnost tzv. brigád socialistické práce (BSP). Jejich členové měli být nejen příkladem v práci ostatním, ale měli se veřejně angažovat také v mimopracovní době a společně navštěvovat kulturní podniky. Toto hnutí bylo však posmenáno formalismem a výsledky byly často zkreslovány.

HISTORICKÉ PAMÁTKY V CHRASTAVĚ:

- BUDOVÁ MĚSTNÍ (RADNICE)
- MOROVÝ SLOUP (MARIÁNSKÝ)
- KAŠNA NA NÁMĚSTÍ
- HRÁZDĚNÉ STAVBY
V POBŘEZNÍ ULIČI
- BUDOVÁ TŽV. STARÉ ŠKOLY
- SOCHA SV. J. NEPOMUCKÉHO
- RODNÝ DŮM MALÍŘE
JOSEFA FÜHRICHA
- NÁHROBNÍ KAMENY
(VE ZDI U KOSTELA)
- TŽV. STARÁ ŠKOLA

Letos se dožívá 80 let učitel-duchodce JOSEF KHAML. Pochází z východních Čech od Dobrušky. Nastoupil jako začínající mladý učitel rdejsí české menšinové školy již v roce 1930. Působil zde až do tragické doby po Mnichovu. Jako voják nastoupil v mobilizaci do pohraničních pevností, které však čs. armáda bez výstřelu opustit.

Po roce 1945 se vrátil opět do chrastavské školy. Byl učitelem čestiny a tělocviku. Po mnoho let byl zástupcem ředitele základní školy. Vždy se vynáčoval nevšední pracovitostí.

V posledních letech vzorně pečeje o květinový ráh plný růží a macešek, který zdobí roh náměstí.

Jakdyž existují určité problémy s exportem textilních strojů, výroběm ve státním podniku Elitex, napínací, sušicí a fixační stroje se nadále vyrábějí do mnoha zemí světa.

Téměř 50% vyrážených strojů jde do Sovětského svazu. Dalším partnerem je NDR a Polsko. V současné době se expedují stroje také do Maďarska, Bulharska, Jugoslávie, Grecie, Iránu, na Kubu, do Jižní Koreje, v menší míře do Egypta a Sudánu.

Na základě jednání odbytového pracovníka ing. Rudolfa Lojka se podařilo získat zakáry v Číně.

Elitex má asi 40-50 montérů, kteří instalují a mědějí do chodu textilní stroje v zahraničí. K jejich povinnostem obvykle patří také

JUBILEUM
UČITELE J. KHAMLA

ELITEX
(viz PŘ. č. 5+10)

zacílení domácích kádrů k obsluze dovezených strojů.

K nejzkušenějším patří Pavliček, Dlouhý, Polej, Výkoukal, Ondráček, Zahradníček, Novotný, César, Roček aj.

Na podzimním Mezinárodním strojírenském veletrhu v Brně měl chrastavský Elitex neobvyklý úspěch. Byl zde vystavován automatický myrovnáč ústku pod označením ELITEX DIRECTOMAT QUATRO. Byl odměněn zlatou medailí. Autorem elektročásti je ing. PAVEL BROŽEK a strojní části konstruktér josef SPURNÝ.

Na novém sídlišti na Křebeckém vrchu byl otevřen Dům služeb. Je zde kadeřnictví, krejcovská provozovna výrobního družstva Vkus, prodejna nábytku a pedikura. Přispívá to k plnění služeb občanům, jejichž úroveň je nedostačující. Nevýhodou je poloha daleko od středu města. Obyvatelé sídliště však jsou spokojeni.

V 1. poschodí této budovy byl zřízen mládežnický KLUB M. Je zde nevelký sál pro posescení v kinokavárně, pořádají se zde diskotéky, v budoucnu se plánují besedy na různá téma. Kromě toho tu jsou tři nevelké místnosti, v nichž mají být klubovny.

Od 5. června 1989 mají v novém objektu STS (za kostelem) nový kuželník. Slouží nejen pracujícím tohoto podniku, ale i ostatním občanům. (V druhé etapě výstavby podniku byla rovněž dokončena sauna jako součást zdravotního a rehabilitačního střediska.) V kuželníku je automatická dvoudráha, sauna, sprchy, malá rasedací místnost a koutek pro občerstvení. Náklad byl 1 200 000 Kčs. Značná část práce byla vykonána zaměstnanci brigádnicky.

KAŠNA NA NÁMĚSTÍ

DŮM SLUŽEB

KLUB M

KUŽELNÍK
v STS
(viz PŘ. 8.11)

MĚSTSKÁ
LIDOVÁ
KNIHOVNA

Ža rok 1989 půjčila MLK čtenářům celkem 29920 knih a časopisů.

Během roku činil přírůstek knižního fondu 821 svazků, úbytek 379 svazků. Do knihovny dochází 44 druhů novin a časopisů. Bylo přihlášeno 1001 čtenářů, z toho 495 čtenářů dětských.

Během roku 1989 navštívilo MLK 6744 čtenářů. Do tohoto počtu nejsou započítány děti základních škol, které se súčastnily besed, soutěží a exkurzí.

Knihovnice Hana Matoušová řídí metodicky i několik knihoven v okolí (Oldřichov v Hájích, Nová Ves, Mníšek, Vítkov, Bílý Kostel, Kryšť. Údolí).

(viz Př. 8.11)

MLK byla přemístěna do budovy bývalého muzea v roce 1973. Už tehdy bylo nutno odstranit mnoho nedostatků, avšak řádná odstraněna nebyla. Situace se postupně zhoršuje a stav je dnes téměř havarijní.

Skdyž je činnost MLK v Chrastavě v rámci okresu hodnocena jako jedna z nejlepších, svými podmínkami je daleko ka výbavěným knihoven v menších venkovských místech.

Bílý Kostel: knihovna je umístěna v budově bývalé MS, vnitřní vybavení je moderní, je zde i střední otevření. roce 1989 bylo půjčeno 5656 knih; pravidelných čtenářů je 146 (72 dětí)

Kryšť. Údolí: MLK je v budově bývalého národního výboru; je zde špatné vystřípení; zapsáno pouze 39 čtenářů (málo stálých obyvatel - rekreační oblast)

V knihovně je k dispozici 2064 knih, za rok bylo vypůjčeno 1483 svazků. Chybí zde prakticky dětské čtenáři.

Nová Ves: Také zde byla zřízena knihovna v prostorách bývalého národního výboru. Činnost je možno hodnotit jako velmi dobrou. Knizní fond obsahuje v současné době 3423 svazků; za uplynulý rok dosáhl počet vypůjček 2732 knih. Pravidelných čtenářů je 98, z toho 42 dětí.

Týškov: Knihovna je umístěna v budově mateřské školy, je moderně vybavena. Přesto se chystají na příští rok další vnitřní úpravy. Je zde fond o počtu 2020 svazků, dochází sem 16 titulů periodik. Je zapsáno 63 čtenářů, z toho 25 dětí.

SPOJENÝ
ZÁVODNÍ KLUB
(SDRUŽENÝ KLUB
PRACUJÍCÍCH)

Kulturní akce jsou většinou organizovány Spojeným závodním klubem, jehož kancelář je v 1. poschodě domku naproti pošte. V budově v přízemí jsou místnosti hudební školy (zv. lidová škola umění). Vyučuje se zde především hře na piano (učitelé: Tomáši, Komárková), kromě toho rovněž na flétnu, na housle a na kytaru.

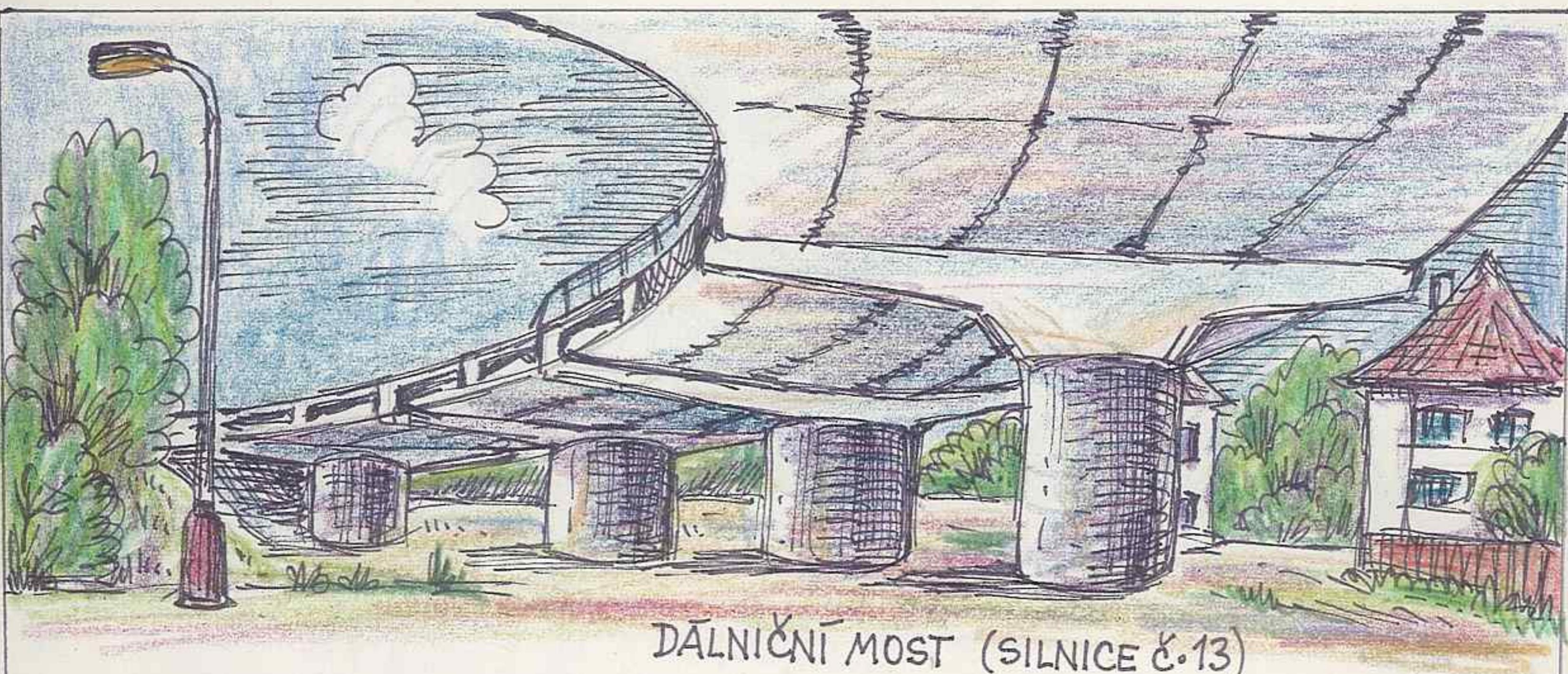
Vedením SZK je pověřen p. Ždeněk KRATINA. Na půl uvažku zde pracuje také p. Vladimíra Kolmanová a o finanční účetnictví peče p. Josefa Dvořáková (v důchodu).

K pořádání kulturních podniků slouží sál městského kina, plesy se odvážejí zpravidla v jídelně státn. podniku ELITEX. Menší akce, např. besedy či přednášky pořádané složkami Národní fronty (Červený kříž, Český svaz žen, oddíl turistiky TJ Spartak aj.), bývají obvykle v klubovnách. Také v prostorách MLK se pořádají např. večery poezie nebo dětské soutěže o historii města.

Programy SZK jsou předem oslověny v měsíčníku KULTURA A SPORT LIBERECKA. Budova nového kulturního domu se staví, ale zahájení provozu bude až za několik let (snad r. 1992 nebo 1993 - 1. etapa výstavby). Velkým problémem pro pořadatelé kulturních akcí je riziko spojené s malou, někdy primo mítrovou návštěvností. Zájem umělců z krajského města či z Prahy stojí několik tisíc korun, ale návštěvnost bývá často pouze několik desítek lidí. Dotace na činnost SZK býly sníženy, některé průmyslové podniky odmítají finanční podporu v souvislosti s přecko-

(viz PR. č. 3)

(viz PR. č. 11)

DÁLNIČNÍ MOST (SILNICE č. 13)

dem na sv. samofinancování. Kromě tedy droží nebezpečí: bud' bude počet kult. akcí omezen (z finančních důvodů), nebo dojde ke komercializaci kultury a budou se objednávat pořady, které „táhnou“ a podobně se diváckému okusu.

V průběhu roku 1989 se konaly v kině výchovné pořady pro žáky základních škol. Besedy s učňovskou mládeží byly zaměřeny na používání drog, konal se cyklus přednášek z předmanželské výchovy pod názvem „Škola bez vysvědčení“.

V lednu a v únoru bylo uspořádáno osm plesů.

Bylo uspořádáno několik lékařských přednášek.

V pokloních obcích (B. Kostel, Nová Ves) se konala pohádkové představení pro děti z mateřských škol, např. „Princerná Hanáčka“ a „Pohádka na modré nitě“.

Uspěšný byl dětský karneval, program dětských pěveckých souborů pod názvem „Zpíváme maminkám“, pořádají se dětské diskořeky.

Atrakcí bylo vystoupení cimbálové muziky J. Kostlára.

Tradici se stal svr. jarní koncert pěveckých souborů místních základních škol.

Událostí, o níž psal i celostátní tisk, byla recitační soutěž žáků dětských výchovních ústavů. Iniciátorem celé chvályhodné akce je učitel DVÚ Ivan Žák. Název soutěže je „CHRASTAVSKÁ SLOKA“

(viz PR. č. 7)

Pro rodičovskou reprezentaci (ale i pro ostatní rájemce) byl uspořádán koncert žáků LŠU (hudební školy).

Kelku malý byl počet tanečních rážav v době mimo plesovou sezónu.

Můžeme říci, že poměrně chudý kulturní život v Chrastavě není novým jevem, ale naopak ležitým problémem. V porovnání se sousedními nevelkými městy (Hrádek n. Nisou, Frýdlant) je množství kulturních programů nápadně nižší. Určitým vysvětlením by mohla být blízkost okresního města (10 km).

KOUPALIŠTE

Do rekonstrukce areálu městského koupaliště bylo v minulosti vloženo značné množství finančních nákladů. Přesto se dá říci, že bylo během letní sezóny velmi málo využito. Důvodů existuje několik: voda v koupališti je dost chladná (návrat na předehřívací nádrž a nový zdroj vody byl odložen) a navíc není rájem o sezónní zaměstnání plavčíka a správce celého objektu koupaliště.

Při chlorování vody v koupališti došlo k předávkování chemikálie, což spisobilo úhyn ryb ve Vltavském potoce. Očití svědkové uvádějí, že viděli desítky ryb vyskakovat z vody na břeh v zoufalé snaze o záchrannu.

SPORT (DOPLNĚK)

(viz PR. č. 3)

Fotbalové mužstvo SPARTAKU CHRASTAVU uchájilo své dobré postavení v krajském přeboru. Meri 16 mužstev zaujímá čestné místo v první polovině tabulky.

Ing. Stanislava HORÁČKOVÁ a její manžel ing. Miroslav HORÁČEK se po mnoho let věnují s úspěchem orientačnímu běhu. Umíslili se nejdomou na předních místech v krajských i celostátních přeborech. Dnes získává slavné medaile v tomto náročném sportu také jejich dcera M. HORÁČKOVÁ (v kategorii D 15). Všichni soutěží za klub VŠST Liberec. Rovněž další manželská dvojice, učitelka Eva Děkanová-Kašková a její muž ing. Rudolf Kaška, se už 20 let věnují tomuto sportu. Každoročně se zúčastňují 5denních mezinárodních závodů na Jicínku nebo v okolí Nového Boru. Závodili také ve Finsku.

ČESKÝ SVAZ ŽEN

Tato společenská organizace má pěkně upravenou clubovnu v budově bývalého musea (v přízemí) na náměstí. Patří už po mnoho let k nejaktivnějším díky obětavosti

Několik rájemců o hornickou historii města (P. Medřický, V. Šálovský, J. Novotný) prozkoumává opuštěné štoly kolem And. Hory a v okolí Kryštof. Idole. Našli tam galenit, chalcopyrit a jiné horniny, zachytili na barevné diapozitivy i podivuhodnou krdpníkovou výzdobu. Nachází se však na neprístupných místech (voda, možnost zborcení původní výzdoby stol).

několika starších členek (Litková, Jungová, Mlejnecká aj.).

V listopadu pořádá ČSZ už tradiční setkání se sedmdesátiletými občany s pohostinným, kulturním programem a přátelskou besedou. Tato akce se konají ve spolupráci se SPOZem.

Pravidelně se podílí na oslavách MDD (Mezinárodního dne dětí).

Při dubnových akcích u příležitosti 40. výročí PO SSM upékly členky ČSZ pro pionýry obou škol perníková srdce.

1000,- Kč odeslala místní organizace ČSZ na účet dětské resnické SOS.

V klubovně ČSZ byla instalována výstavka ručních prací členek ČSZ a speciálního vánočního pečiva. Nejlepší výrobky se dostaly do Domu kultury ROH v Liberci.

Ačkoliv PO má na školách své oddíly už 40 let, velká část dětí byla maloaktivní. Nedostatek vedoucích nahrazovala mimoškolní práce učitelů. PO byl vždy podporován (a udržován) vedením školy. Pouze na velkých školách s mnoha třídami byli placeni kro. skupinoví vedoucí. Úspěšnější byly vždy rájové kroužky než činnost celotřídního oddílu.

Po změnách v listopadu je budoucnost PO nejistá. Má dojít k pluralitě dětských organizací, které by měly být skutečně dobravé a jejichž činnost by probíhala mimo školní budovu (Yokol, junák atd.).

40 LET
PO SSM

(viz PŘ. č. 13+7)

OKOLNÍ OBCE

Integrace menších vesnic se střediskovými obcemi, zavedená roku 1980, se leckde neosvědčila. To platí rovněž o chyřech vesnicích, které spadají pod MěstNV v Chrastavě.

Ukázalo se, že vesnice bez vlastního národního výboru nenají příliš bohatý společenský život (většinou ochabuje aktivity společenských a rájových organizací). Větším nedostatkem je zvýšená závislost na střediskové obci, která nedostatečnými službami nemůže uspokojit ani své občany, natož obyvatelé sousedních vesnic.

BÍLÝ KOSTEL: Největší a integrováníčko obce. Po dokončení obchvatu (úsek silnice č. 13 na pilířích) byl dopravní provoz odveden mimo obec. Osvědčuje se restaurační zařízení TATRAN, které je drobnou provozovnou MěstNV. Dobře pracuje SPOZ (p. Jandeková, Živnášková aj.) díky obětavosti několika svých členek. Aktivní je oddíl kopečné. Díky nové bytové výstavbě přibyla množství rodin s dětmi. Mnoho obyvatel dojíždí za prací do Hrádku, do Chrastavy a do Liberce. Je zde hospodářství ČSSS Hrádek n. Nisou (vedoucí ing. Jan Žitko).

V obci sili tendence po osamostatnění se a oddělení od Chrastavy.

NOVÁ VES: V obci jsou dva malé obchody a jedna restaurace. Mnoho obyvatel jede za nákupem (ale i za rábavou) do Chrastavy. Základní škola je pouze dvoučlenná. Pracovní příležitost poskytuje pila, provozovna podniku Interier a hospodářství ČSSS Liberec. Funguje aktivní sportovní oddíl. Ani tato vesnice není spokojena se službami a bude přejmě usilovat o zřízení vlastního národního výboru.

VÍTKOV: Kromě hospodářství ČSSS Liberec (vedoucí ing. P. Khaml) tu chybí další pracovní příležitost, také značná část obyvatel dojíždí denně za prací do Chrastavy a do Liberce.

K relationě aktivním složkám v obci patří ČSZ (řemy), myslivecké sdružení a požárnici.

KRYŠTOFOVO ÚDOLÍ: Tato rekreační obec k Chrastavě za sémér 9 let od připojení ke své střediskové obci „nepřimula“. Hlavním důvodem je skutečnost, že mezi Chrastavou a Kryštofovým údolím není dosud žádné pravidelné (autobusové) spojení. Zvláštností vesnice je velmi malý počet stálých místních obyvatel, který způsobuje, že tu je minimální činnost společenských a zájmových složek. Průměrný věk je poměrně vysoký.

Život v obci se mění během víkendů a letní či zimní dovolené, kdy rekrenti-chalupáři svým počtem vysoko převyšují místní občany.

Ke dni 31.12.1989 má Chrastava i s přilehlými integrovanými obcemi celkem **7567** obyvatel.

† Chrastavě 10.6.1990

Zápis provedl:

PhDr. František Výdra,
městský kronikář

ROK 1990

Tento rok se vynáčoval velkými mezinárodními změnami. V mnohočinném projevu nový prezident oznamil, že několik světoznámých osobností navštíví naši republiku. Československo navštívil sibelský dalajláma, papež Jan Pavel II. (Praha, Velehrad, Bratislava), francouzský prezident François Mitterand, britská předsedkyně vlády Margaret Thatcherová a v den 17. listopadu - tedy k 1. výročí "sametové revoluce" - přijel do Prahy americký prezident George Bush.

NÁVŠTĚVY
VÝZNAMNÝCH OSOBNOSTÍ

25. února se konala na Staroměstském náměstí v Praze slavnost, při níž prezident Havel označil své únorové události za kommunistický puč proti demokracii.

Postupně byly založeny různé politické strany. V volbách do nejvyšších zastupitelských orgánů (Federální shromáždění, Česká národní rada, Slovenská národní rada), které se konaly 8. června, se ucházelo o hlasy voličů 23 politických stran.

VZNIK NOVÝCH POLITICKÝCH STRAN

Jak volby dopadly? V Českých zemích zvítězila koalice v čele s tzv. Občanským fórem (KSCČ si přes ostrou kritiku předchozích 40 let vlády udržela 2. místo), na Slovensku koalice vedená hnutím VPN (Verejnost prosi násiliu).

VOLBY
DOFS, ČNR A SNR

Na podiu (24. listopadu) se po celé zemi konaly kommunální volby, tj. do místních a okresních zastupitelských orgánů.

KOMUNÁLNÍ VOLBY

Došlo ke změně názvu našeho státu. V parlamentě se vedly tzv. "spory o pomlčku". Dodnes se píše Česko-Slovensko (i ve výslovosti je patrná krátká pauza), úřední název zní ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA (ČSFR).

NOVÝ NÁZEV STÁTU

Nepoužívá se již označení "národní výbor", ale obecní, městský či okresní úřad. Od 1. 1. 1991 budou zrušeny krajské řídící orgány jako zbytečný mezičlánek.

ZMĚNY
NA NEJVÝŠŠÍCH MÍSTECH

Došlo k velkým změnám ve složení parlamentu a také ve složení všech tří vlád. V čele federální vlády je na konci roku 1990 Marián ČALFA, českým premiérem je Petr PITHART, na Slovensku bylo změn více.

V čele Federálního shromáždění je Alexandr DUBČEK, osobnost dobré známa z období tzv. "pražského jara" v letech 1968-69.

NOVÉ ČASOPISY

Byl schválen nový státní znak a znaky obou republik.

Během roku vzniklo velké množství nových druhů novin a časopisů. Velmi čteným se stal deník LIDOVÉ NOVINY.

Připravuje se ekonomická reforma, která by měla vstoupit v platnost

PRIVATIZACE

Heslem dne je privatizace. Jde o převedení továren, obchodů, ale i zemědělských podniků do soukromých rukou. Čekává se, že iniciativa soukromých vlastníků zlepší podstatně fungování služeb (rozvoj stroj. činnosti), že továrny budou mít pružnější výrobní program.

K rozvoji naší ekonomiky mají přispět podniky založené ve spolupráci s jinými státy, např. čs.-rakouské, německé, dánské, holandské atd. Vzníl se pro ně název joint venture.

Ministr zahraničí Jiří DIENSTBIER symbolicky na několika místech našich státních hranic přesříhl osnaté drásy v úsecích proti Rakousku a Německu. Všechna oplocení byla odstraněna a nasním občanům bylo umožněno cestovat seměř do všech sedmi světa, dokonce bez víz. Toto opatření vyvolalo v době dovolených cestování ve velkém, ale snad všichni se pousíti, někdy až zdržení - vrátili se zpět do vlasti. (Každý občan si mohl v bance vyměnit západní měnu v hodnotě 2000 Kčs.)

Poslanci FS pracují často pozdě do noci, posuzovali a schvalovali desítky nových zákonů. Po svém zvolení se každý z poslanců stal profesionalem, dostává měsíční plat ve výši 16 000 korun.

Práci parlamentu však zdržovaly rekliky sporů o kompetence mezi federálními a republikovými orgány, schvalování státních znaků aj. Byly prováděny také lustrace. Při nich bylo zjištěno, že velká část poslanců byla konfidenty Státní bezpečnosti (StB).

Byly rozpuštěny Lidové milice, rovněž činnost StB a její dlouholetá spolupráce se sovětskou KGB byla přerušena.

Zanikly kdysi velmi početné celostátní společenské organizace, např. SSM. Obnovena byla činnost skautského hnutí.

Prakticky neomezené působení má myní církev. Duchovní chodí do škol, do nemocnic a do nemocnic. Tíží se náboženská literatura, v rozhlasu a v televizi jsou zazárována kázání a přenosy se mísí. Byly obnoveny řeholní rády, část konfiskovaného majetku se vraci katolické církvi. (Přesto je možno říci, že v Čechách k žádnému velkému rájmu v tomto směru nedošlo.)

Velká část budov, které byly dříve majetkem KSC, slouží myní jiným účelům. V Liberci byla lidová OVKSC a okresního domu politické výchovy předána jaříkové škole a lidové škole umění.

V lete doslo k národnímu, že na Slovensku sílí separatistické tendenze. Tato situace se neměnila ani na konci roku 1990. Hlavní myšlenky o osamostatnění Slovenska (a jeho odtržení) je Slovenská národní strana.

President republiky i mnozí vladní činitelé vyvíjejí velmi čitou diplomatickou činnost. Tuto snahu je možno vyjádřit heslem „Spět do Evropy“. Jde o to, abychom se v krátké době vyrovnali s naší vlastní úrovní předním evropským státem.

JOINT VENTURE

VOLNÉ CESTOVÁNÍ DO CIZINY

CÍNNOST FS (NOVÉ ZÁKONY)

LUSTRACE POSLANCŮ

ZRУШЕНИЕ LM A STB

SKAUTING

NÁBOŽENSKÁ SVOBODA

MAJETEK KSC

SEPARATISMUS NA SLOVENSKU

Zájmu se rájem o studium angličtiny, na mnoha školách se ruší vyučování ruštiny. Do republiky příšly stovky britských, amerických a kanadských lektorů (učitelů).

ZÁJEM
O ANGLIČTINU

Typickým společenským jevem je prodej erotických (až pornografických) časopisů. Různé náboženské skupiny svou lečitele a ciriny, kteří, udravují za jediný večer stovky lidí. (V průběhu roku jich bylo v Liberci několik, nejdůležitější byl Steve Ryder.) Nárony na účinnost tohoto způsobu léčení se různí. Část věrovnosti povážuje tuto lečitele za žádatány, velká část však v jejich schopnosti věří.

ZÁZRAČNÍ
LÉCITELE

Rok 1990 byl obdobím významných mezinárodních událostí. Na prvním místě je nutno uvést změny v sousedním Německu. Po sborání sv. berlínské zdi se mocnosti bývalé protihitlerovské koalice, včetně SSSR, dohodly, že dovolí spojení obou německých států, tedy NDR a NSR, v jednotný celoněmecký stát. Od 2. července byla zavedena jednotná měna, a to párapadoněmecká marka, jejíž dnešní hodnota kolísá mezi 18 až 20 Kčs. 3. října 1990 došlo ke znovusjednocení Německa, které má dnes přes 80 milionů obyvatel a stalo se ekonomickou velmocí. Starší generace našich občanů má však obavy, aby hospodářsky silné Německo nezměnilo také vojenskou hrozbu. Bývalý nejvyšší představitel NDR Erich Honecker má být postaven před soud za zneužívání moci a za vydání rozkazu, aby pobraničníci stříleli polidech, kteří se pokouší přejít přes hranice.

SJEDNOCENÍ
NĚMECKA

V Bulharsku má být souděn Todor Živkov za obhacování se na úkor státu.

PŘÍPADY
ZNEUŽIVÁNÍ MOCI

Velké národnostní nepokoje trvají v Jugoslávii, kde je situace natolik vděná, že sem tam hraničí občanská válka.

SITUACE
V JUGOSLÁVII

V Polsku se stal prezidentem bývalý přední disident a vůdce nezávislého odborového svazu Solidarity Lech Wałęsa.

V zemích sv. východního bloku dochází k poklesu výroby, k uzavírání nerentabilních podniků a k nezaměstnanosti (totož plási i pro ČSFR).

NEÚSPĚCH
PERESTROJKY
V SSSR

V Sovětském svazu už sedmým rokem probíhá sv. perestrojka. Jejím kladem je svoboda slovu, zakládání různých organizací a politických stran. Avšak ekonomika tohoto státu je v rozkladu, zásobování potravinami je naprostě nedostatečné.

Mnohé svazové republiky se chtějí osamostatnit, především všechny tři pobaltské republiky, Moldávie a Gruzie. Národnostní frénice neustávají, napjatá je situace na Kavkaze (Horní Karabach, Osetie aj.). Při oslavách 7. listopadu došlo k pokusu střílet na M. Gorbačova. Ten se stal nosite-

M.GORBAČOV
NOSITELEM
NOBELOVY CENY

lem Nobelovy ceny za mír, kterou si sa úspěchy ve světové diplomacii za-slouží. Vé vnitrostátní politice se jeho pozice oslabuje, jeho velkým riva-lem je populistickej politik Boris Jelcín. Hlavníci dělnici počítají od-stoupení prezidenta Gorbačova.

Ke konci roku rezignoval na svou funkci ministra zahraničních věcí Eduard Ševardnadze. Prohlásil, že v SSSR hrozí nebezpečí nastolení vo-jenské diktatury.

2. srpna obsadila irácká vojska sousední Kuvajt. Ačkoliv OSN mnohokrát vyjádřila iráckou vládu, aby vojska z Kuvajtu odesla, president Saddám Husajn tvrdí, že kuvajtské území patří Iráku. Do Saúdské Arábie a do Perského zálivu se stahují vojáci USA a dalších 16 států (ČSFR tam po-slala protichemickou jednotku osíle asi 250 mužů). Začátkem roku 1991 dojde na Blízkém východě pravděpodobně k válce.

Jestě několik udajů z vnitrostátního dění:

- Od ledna 1990 začal vycházet proní rómský (cigánský) časopis „LÁCHO LAV“ (=Dobré slovo).
- Na mnoha místech republiky došlo k rasovým významostem (proti Rómům a Vietnamese).
- V celém státě rychle vzrostla kriminalita.
- V několika věznících došlo ke vzdorám vězňů (nedaleká věznice v Min-kovicích u Liberce byla květa srušena).
- Došlo ke zdražení jádru, do káváky byla povýšena cena benzínu.
- Byly staženy a oběhu zelené slokoruny s portrétem Kl. Gottwalda, jsou odstraněny jeho sochy, město Gottwaldov se opět jmenuje Zlín, ulice a náměstí, nesoucí jeho jméno, byly přejmenovány.

- Prezident Havel se veřejně omluvil Němcům za drastické provedení odsunu německých obyvatel z pohraničí v letech 1945-46.
- Obnovují se sochy TGM (konaly se oslavy 140. výročí jeho narození), jeho jménem se pojmenovávají ulice a náměstí.
- Vsišku byla zprohybněna zásluha Julia Fučíka v protifašistickém odboji.

- Právě se nestituční rákonom, podle něhož mají být odškodenou občané, jinž byl po únoru 1948 zkonfiskován majetek.
- Podnikatel Tomáš Baťa, žijící v Kanadě, několikrát navštívil Československo, avšak ke konkrétní spolupráci dosud nedošlo.
- V Plzni se 5. května konala oslava na počest 45. výročí osvobození západ-ních Čech americkou armádou.

- Sovětská vojska odcházejí z Československa (tedy i z okolí mimone).
- Byly zřízeny uprchlické tábory (Hunedoře, Rumuni, ale i sovětskí vojáci, kteří desertovali a počali u nás o azyl).
- Proti vládě vystupuje republikánská strana v čele s PhDr. M. Gládkem.

Charakteristickým rysem vnitřního vývoje ve státě je posun od počáteční názorové jednoty k stále větší diferencovanosti.

Vysokoškolští studenti, kteří loni „sametovou revoluci“ kačali, mají už dnes dojem, že jim byla ukradena. To popřípadě se dostávají sájmy různých politických stran. Těsně před červnovými volbami byla rozvířena skv. „aféra Bartončík“. Byl obviněn ze spolupráce (z minulosti) s StB jako předseda lidové strany. Tento předvolební skandál měl za následek, že lidová strana získala velmi málo hlasů a nemá tak zastoupení v parlamentě. Tam se dostali pouze poslanci téch stran, které získaly alespoň 5% všech hlasů.

Celkově je možno říci, že rok 1990 přinesl velké množství vnitrostátních i mezinárodních událostí. Vzbudil velké naděje do budoucna, ale zorkolísal třívosné jistoty (zvýšení cen, nezaměstnanost, nutnost rekvifikace). Velmi populárním se stal ministr financí Václav Klaus, který vyvíjá věřejnost k dočasnému, utahování opasků a slibuje, že za několik let se situace změní k lepšímu. K tomu je ovšem nutná lepší pracovní morálka, ale nedá se bohužel říci, že by lidé podstatně lépe pracovali.

1. máj se už neslaví tradičním způsobem, růstává však nadále volným dnem. Jako státní svátek byl zaveden 5. a 6. červenec (příchod Cyrila a Metoděje; upálení Mistra Jana Husa).

Ze Západu se vraci velké množství emigrantů, legálně se vydávají dříve zakázané knihy, promítají se filmy, které přes 20 let ležely v trezorech. Mezi novináři vzrůstá tendence k hledání lacijných senzací (vydává se několik druhů časopisů, které bze bez nadsádky nazval bulvárními plásky, např. Expres, Čpígl atd.). Noviny a časopisy mohou vydávat i jednotlivci, množí se soukromá nakladatelství a cestovní kanceláře.

Zdá se, že hrozba války v Evropě zominula. V souvislosti s chaotickou situací vnitř SSSR se šíří obavy, že miliony sovětských občanů budou emigrat k nám a dále na Západ za lepšími životními podmínkami.

Skv. socialistický tábor se rozpadl, dokonce i v Albánii dochází k demokratickým změnám. Pouze Kuba a KLDR (Korea) pokračují v dřívějším stylu vlády.

Většina lidí odsuzuje skv. totalitní režim, neradí se však, že by pro nový demokratický režim byli ochotně připraveni udělat něco navíc a obětavě věřejně pracovat. Ti, kteří ztratili zaměstnání, kačinají chvalit dřívější politiku KSČ, která jim práci a plat zajistila.

Ekologické problémy, především na severu Čech, se zatím nedají řešit.

HRÁZDĚNÝ DŮM č. 298 (FRÝDLANTSKÁ UL.)

NÁZOROVÉ
ROZRŮŽNĚNÍ

AFÉRA BARTONČÍK

MINISTR
VÁCLAV KLAUS

NOVÉ
STÁTNÍ SVÁTKY

NÁVRAT
Z EMIGRACE

ROZPAD
SOCIALISTICKÉHO
TÁBORA

EKOLOGICKÉ
PROBLÉMY

UDĀLOSTI VE MĚSTĚ:

ZALOŽENÍ OBČANSKÉHO FÓRA
 Poněkud opořděně, seprve 2. ledna 1990, bylo i v Chrastavě ustaveno OBČANSKÉ FÓRUM. K iniciátorům patřila Z. Šafáříková, učitelka mateřské školy, Michal Čanov, učitel základní školy na náměstí, A. Kolmanová, učitelka MŠ, ing. A. Žirková aj.

Dvakrát se v přeplněném sále kina konala schůze občanů, kde se řešily palčivé otázky města. K nejoharejším patřily nedostatky v obchodní síti. Na opravněnou kritiku reagovali však prodači stánek.

NOVÉ VEDENÍ MĚSTA
 (viz PŘ.Č.1)
VZNIK NOVÝCH STRAN
 Byla vyslovena nedůvěra dosavadnímu vedení MěstNV. Starostou se stal JUDr. Letovský, místostarostou ing. Fadrhonc, tajemníkem zůstal nadále M. Pilar (a Vítkova). Schůze, která o tomto rozhodla, trvala celých 5½ hodiny. V prvních měsících roku došlo k oživení rájmu veřejnosti, který však později slábl.

ZÁNIK POSSM
 V Chrastavě byla založena organizace sociálně demokratické strany, české strany socialistické a zemědělské strany (ing. J. Zitko).

Objevily se nové výroční skříňky s pestřejším obsahem.

Cinnosti obnoveného skautského oddílu se ujal p. Miroslav Krňák, který dříve velmi aktioně a obětavě v této organizaci pracoval.

OBNOVENÝ DEN MATEK
 Na místních školách postupně zamínila pionýrová organizace SSM. Je nutno říci, že po celou dobu své existence (od r. 1949) zápasila s nedostatkem kvalitních vedoucích, neměla klubovny, ale většinou pořádala schůzky přímo ve školní budově, činnost byla dosti často formální.

ZMĚNA ŘEDITELE ŽS
 8. března se letos neslavil jako Mezinárodní den žen (MDŽ), ale podle starší tradice se druhou neděli v květnu slavil Den matek.

Z funkce ředitelky základní školy na náměstí byla odvolána Libuše Pěstilová (myní je učitelkou na škole v Nové Vsi). Od března této funkci zastává p. František Maňhal, který dojíždí z Hrádku nad Nisou.

(VIZ PŘ.Č.9)
 V průběhu roku se ředitelé škol a některých závodů přijímal do vedoucích funkcí na základě konkursu z více uchazečů.

ROI
 Obyvatelé romské národnosti vybavili celostátní organizaci ROI, což znamená RÓMSKÁ OBČANSKÁ INICIATIVA. Také v Chrastavě mají svoji pobočku (jejich mluvčím je ing. Hlavěš), uspořádali několik svých kulturních programů. V katastru obce je přes 200 Rómů. K zádným rasovým incidentům zde nedošlo. Za ROI kandidovali dva jejich zástupci ve volbách.

NÁVŠTĚVA BISKUPA
 (viz PŘ.Č.2)
 Dne 13. května zavítal do místního kostela sv. Vavřince litoměřický biskup Josef KOUKL, který během své návštěvy udělal křest dospělým a svátost běkmování dětem. Obřad, který se toho dne konal, byl důstojným příspěvkem ke Dni matek.

Dne 24. března byl dán do provozu televizní převaděč na Výhledce. Umožňuje příjem signálu v sečích částech Chrastavy, kde dosud příjem nebyl možný.

TELEVIZNÍ PŘEVADĚČ

Přibývá domácnosti, které si zřídily speciální anténu pro příjem televizního programu OK-3. Tento program přejímá cirojazycné pořady ze satelitních družic.

V předvolebním období bylo po městě vylepeno množství plakátů různých politických stran. Na autobusovém nádraží, kde byla zasklená skříňka KSC, bylo sklo rozbito, skříňka byla dvakrát naházena černou barvou a v noci z 11. na 12. března byla podpalena. Později musela být nahrazena novou skříňkou, která však už KSC nesloužila. (Veřejnost byla velmi překvapena, že KSC nešla do volebního boje s tradičními symboly, a to příčinou hvozdou, srpem a kladivem, ale s dvěma červenými přesněmi.)

PŘEDVOLEBNÍ KAMPAŇ

(viz PŘ.č. 2, 5, 6, 8, 9)

21. července zahájilo provoz letní kino umístěné v areálu nové kanceláře. Program začínal vždy ve 21.30 hod. Jednotné vstupné bylo 10,- Kčs. Prvním promítaným filmem byla česká veselohra „Slunce, seno a pár facet“. Provozovatelem byl MěstNV a TJ Spartak Chrastava.

LETNÍ KINO

V období dovolených využily množství volně cestovaly stovky občanů našeho města. Většinou vedla jejich cesta vlastními auty do Rakouska a Německa.

cestování o dovolené

Lokální cestovní firma CINOL, která má již čtyři autobusy, pořádá krátkodobé rájery do Norimberka, Mnichova, Vídne, Berlína a Hamburku (vedoucím firmou je Pavel Cinibulk, Cobni ul.). Mnoho občanů využívá možnosti jet rájerdovými autobusy do Benátek a do Paříže. (Nyní, když je možnost volně cestovat, se počítá s tím jako nedostatek nernalost cizích jazyků.)

Většinou klubu pracujících („domček“ vedle pošty) se konaly kursy angličtiny pro dospělé, a to pro začátečníky i pro pokročilé.

VOLBY DO MĚSTSKÉHO ZASTUPITELSTVA

(datum konání: 24. listopadu 1990)

Většinou kandidovali zástupci čs. strany lidové, čs. strany socialistické, komunistické strany, občanského fóra, čs. sociálně demokratické strany, čs. strany zemědělské, rómské občanské iniciativy a několik nezávislých kandidátů.

(viz PŘ.č. 6+7)

Podle počtu obyvatel města bylo předem určeno, že městské zastupitelstvo (dříve plenum MěstNV) se bude skládat z 23 členů.

Jaké byly následky voleb?

ČS. STRANA LIDOVÁ	7% hlasů	2 zástupci
ČS. STRANA SOCIALISTICKÁ	3.3 %	1 zástupce
KOMUNISTICKÁ STRANA	19.1 %	4 zástupci
OBČANSKÉ FÓRUM	37.4 %	8 zástupců
ČS. SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE	13.0 %	3 zástupci
ČS. STRANA ZEMĚDĚLSKÁ	15.5 %	4 zástupci

VÝSLEDKY

Občanské fórum vyšlo s ostatními polit. stranami dov. DEMOKRATICKÝ BLOK, který získal celkem 76.3% hlasů. KSC sestavila vlastní kandidátku, samostatně vystoupila ROI a nezávislí kandidáti.

Po volbách bylo ustaveno 23 členné městské zastupitelstvo v tomto složení:

1) ing. Josef VYHNÁNEK - starosta	členové rady
2) Petr MEDŘICKÝ - místostarosta	
3) ing. Jan ZITKO	
4) ing. Karel KURZ	
5) ing. Miloš BEČVÁŘ	
6) ing. Antonín ŽIŽKA	
7) Marie ŠIMKOVÁ	
8) Lubomír PILLMANN	
9) Helena KREDBOVÁ	
10) Zita VÁCLAVÍKOVÁ	
11) Josef PECINA	
12) Václav KOS	

13) Jaroslav POLÁK
14) Josef ZITKO
15) Josef PRŮŠA
16) Miroslav FURYK
17) Bohuslav PELC
18) Alena ŠTĚCHOVÁ
19) Miloslav PIVOŇKA
20) ing. Zdeněk HÁP
21) JUDr. Milan KŘAPKA
22) Miloslav PILAŘ
23) Ivan HORÁČEK

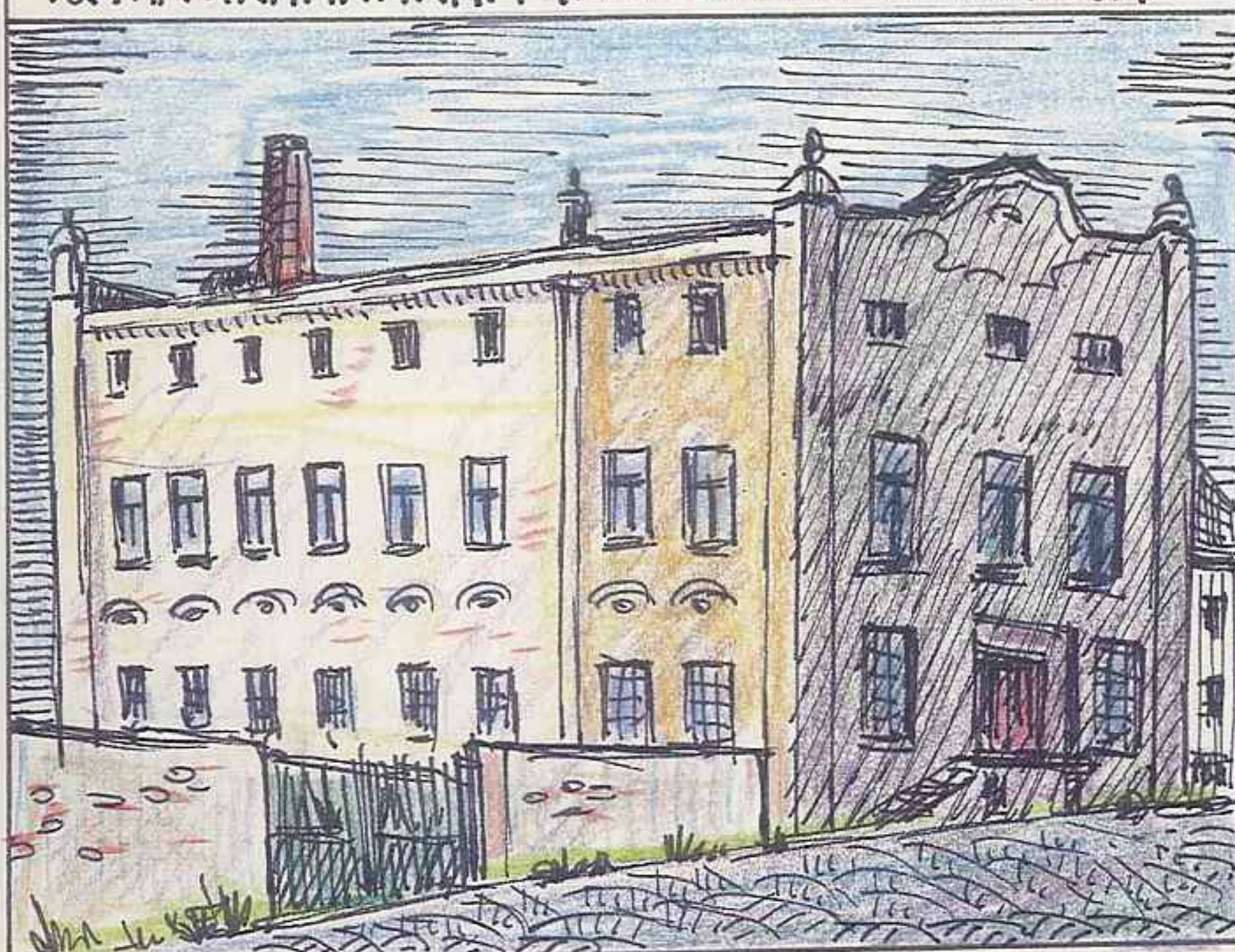
V době voleb bylo vyhlášeno 6 (šest) volebních obvodů. V seznamech voličů bylo zapsáno celkem 4357 osob starších 18 let. K volbám se dostalo 67.5% voličů.

Obec BÍLÝ KOSTEL, která od doby dov. integrace obcí v roce 1980 spadala pod Chrastavu, se ještě před volbami osamostatnila a má nyní své vlastní obecní úřad.

Rovněž KRYŠTOFOVO ÚDOLÍ se pro nevýhodné spojení s Chrastavou a pro jiné důvody osamostatnilo.

K Chrastavě sedy po podzimních komunálních volbách nadále patří Vítkov a Nová Ves.

TZV. „VARHANÁRNA“ (za Městskou kavárna)

Městské zastupitelstvo je v obtížné situaci. Má totiž mnohem méně finančních dotací, než měval dřívější národní výbor. Systémem daní od obyvatelstva si musí peníze získat. Jedním z „orůšků“ je nedostavěný kulturní dům, jehož dokončení si vyžádá ještě mnoho milionů.

Novinkou je zřízení porádkové služby (p. Šulc a p. Řehoř), která má právo udělovat pokuty za znečištění veřejných prostranství.

Údaje o počtu obyvatel:

Během roku 1990 se v Chrastavě narodilo 83 dětí. Zemřelo 35 našich spoluobčanů.

Sňatek uzavřelo v našem městě celkem 94 dvojic.

Bylo ukončena činnost SPOZ (Sboru pro občanské ráleritosti), který v našem městě iniciativně pracoval desítky let. K jeho náplni patřilo dav. vítání občánků (novorozenat) a zlaté svatby, případně jiná významná široká jubilea občanů.

K 31. prosinci 1990 žilo v Chrastavě celkem 6032 občanů.

ŠKOLSTVÍ:

U jeslí a mateřských škol se bude počet dětí (a budě i počet osobního) snižovat v souvislosti s pořadávkem, aby ženy-matky vychovávaly své děti doma co nejdéle. Počet předškolních karážení se tedy bude zmenšovat.

V školním roce 1990/91 byl stav řádků na základních školách následující:

ZŠ-NÁMĚSTÍ: celkem 408 žáků

z toho: 226 chlapců + 182 dívek

1. stupeň: 174 žáků

(1.-4. roč.) z toho: 98 chlapců + 76 dívek

2. stupeň: 234 žáků

(5.-8. roč.) z toho: 128 chlapců + 106 dívek

VZŠ-ŠKOLNÍ UL. (ZA KOSTELEM): celkem 303 žáků

1. stupeň: 130 dětí

2. stupeň: 173 dětí

VZŠ-NÁMĚSTÍ: ředitel: FRANTIŠEK MAŇHAL

zást. ředitel: ALENA PÁCHYMOVÁ

Učitelský sbor se skládá z 19 členů (v současné době je 5 učitelek na mateřské dovolené).

VZŠ-ŠKOLNÍ UL.: ředitel: MILAN REGNER

zást. ředitel: Miluše PELIKÁNOVÁ

Učitelském sboru je 17 učitelů + 1 vychovatelka školního klubu. Na mateřské dovolené je 1 učitelka.

Oba učitelské sbory jsou silně feminizované.

Ve školní družině je zaměstnáno 5 vychovatelek.

Další dvě školská karážení jsou:

VÚDM (Výchovný ústav dětí a mládeže), jehož ředitelem je p. Z. PELDA.

Při podniku ELITEX je SOU-strojírenské, které připravuje kvalifikovaný dorost nejen pro kárody tohoto podniku, ale i pro jiné firmy.

ZMĚNY
VE STAVU
OBYVATEL

SOUČASNÉ
ÚDAJE
O ŠKOLSTVÍ

SITUACE

VE ZDRAVOTNICTVÍ (lékaři)

ZDRAVOTNICTVÍ:

V současné době jsou v Chrastavě dvě dětské lékařky:

- MUDr. Iva HAMPEJZOVÁ
- MUDr. Eva PATRMANOVÁ

Ordinují rde dva obvodní lékaři:

- MUDr. Ivan PERLA - Chrastava, část Nové Vsi
- MUDr. Marta VÝHNANKOVÁ - n. Ves, B. Kostel, Vítkov

Jsou rde rovněž dvě zubní lékařky:

- MUDr. BŘEČKOVÁ
- MUDr. ŽRNÍKOVÁ

Do ordinace místního zdravotního střediska

dojíždí ženský lékař MUDr. Vladimír ŠTANCL z Liberce;

v tomto oddělení pracují dvě zdravotní sestry.

Rehabilitace provádí sestra HOLOUBKOVÁ.

V ordinacích v ELITEXU pracuje MUDr. MARYŠKO (+2 sestry)

a Zubní lékařka MUDr. Jitka KELLEROVÁ.

V ordinaci STS pracuje MUDr. Era HOŘENÍ.

SOUKROMÉ PODNIKÁNÍ

PRIVATIZACE (obchody a provozovny):

Do konce roku 1990 byly dány do provozu následující služby:

- restaurace »LIDOVÝ DŮM« v Žitavské ulici (E. Oščátko)
- dopravní firma CINOL v Polní ul. (P. Činibulk)
- prodejna nápojů v Žitavské ul. (J. Vašek)
- cukrárna na náměstí (M. Jílek)
- prodejna polotovarů na náměstí (J. Ondřich)
- boutique »DOTEK« v Žitavské ul. (J. Palák)
- řeznictví v Turpišově ul.
- fotolaboratoř v Žitavské ul. (Ing. K. Kurz)
- družstvo »ADMIRA« v Liberecké ul. (ved. J. Horváth)
- řeznictví ve Vítkovské ul. (M. Stahov)
- hostinec »UTEJFARŮ« ve Frýdlantské ul. (V. Fejfar)
- kadeřnictví - sídlo řecký vrch (N. Žitková)
- hostinec v Nové Vsi (J. Korínek)

Povolení k zavedení živnosti vydává okresní úřad v Liberci.

Očekává se, že v r. 1991 počet soukromých obchodů a provozoven podstatně stoupne, takže by se služby pro obyvatelstvo měly zlepšit. Už myní se ukládají, že soukromí podnikateli jsou ochotnější, mají větší snahu vyhovět zakázníkovi, ceny jsou rde obvykle nízké. Je to zdravá konkurence pro státní obchod.

OOPRAVA
HODINOVÉHO
STROJE
NA KOSTELNÍ
VĚŽI

K OPRAVĚ VĚŽNÍCH HODIN (na kostele):

"Oprava byla provedena z iniciativy p. Augustina PASTIKY ve spolupráci s jeho bratrem p. Karlem Trnkou a jeho synem K. Trnkou ml. Všichni tři pracují jako udržbáři strojů ve st. podm. ELITEX.

Podle výpovědi pamětníků hodiny na kostelní věži byly naposled v roce 1951. Opravné práce byly započaty v lednu 1989 po dohodě s páterem Tomášem Genkem z Hradku n. N., který spravuje i tdejší kostel sv. Vavřince. Ukončeny byly v listopadu téhož roku.

Věžní hodiny byly silně poškozené a měly známky neodborné opravy. Bylo nutné stroj rozbrať do poslední součástky. Žádná však neměla ani číselníku mistra nebo dílny, která by prozradila něco o staré a původě hodinovém stroji. Jedná se patrně o stroj svým původem pojedinčely. Rám a většina součástek vychází z kovářské dílny. Kola jsou odliata z mosazi, válce, na které se navíjí lano od rávazí, jsou dřevěné. Na rámu nesoucím hlavní rouno ve věži je vyznačen letopočet 1691. Pochází pravděpodobně z původního kostela. Není proto vyloučeno, že také hodinový stroj je z tohoto období.

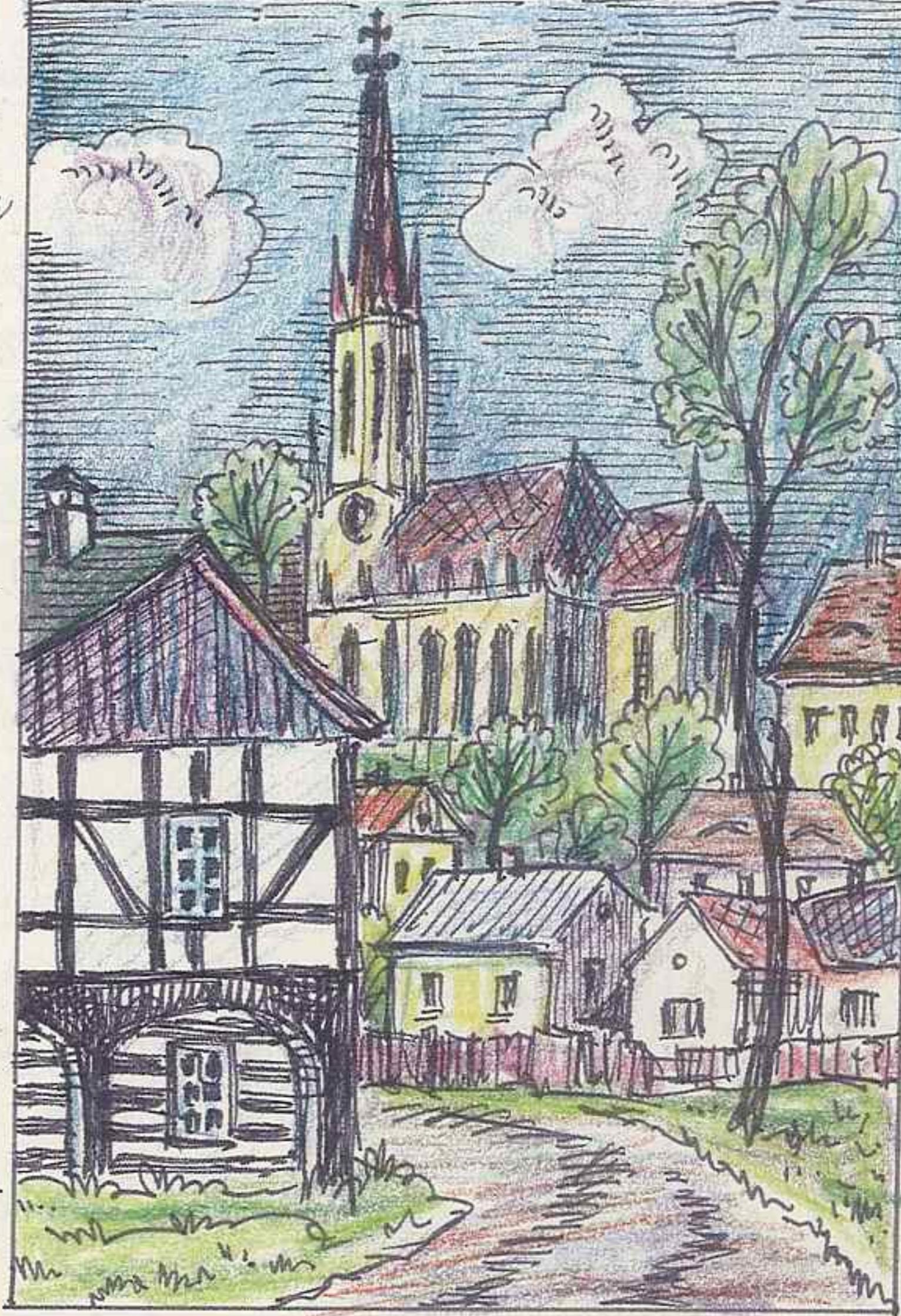
Hodinový stroj pohání tři pískovcová rávazí. Menší rávazí pohání stroj a má hmotnost 35 kg. Obě větší rávazí o hmotnosti 70 kg pohánějí zvonici zařízení. Tato rávazí se spouštějí do hloubky 10 metrů pod hodinový stroj. Kryadlo je dlouhé 1929 mm. Ciferníky jsou umístěny 3 metry nad strojem, se kterým jsou spojeny až 6 metrů dlouhými tyčemi a kuželovými ozubenými koly. Za každým ciferníkem, který má v průměru přes 2 metry, je převodové soukolí pro malou a velkou ručičku (rafiji). Velká rafije měří přes 1 metr a váží přes 3 kg.

K hodinám patří i 2 zvony o průměru 72 a 54 centimetrů. Je na nich následující nápis:
MAY 1918 4TES KRIEGS JAHR (= květen 1918, 4. rok války) a GEGOSSEN
VON OCTAV WINTER BRAUNAU 1/8 1918 (= odlištěn Octávem Winterem z Brumova).

Tyto zvony pocházejí z doby 1. světové války. Jsou umístěny asi 8 metrů nad hodinami. Bijí do nich 5 kg železná vykována kladiva ověddaná ocelovými lanými vedenými od stroje. Tento stroj má 24 hodinový cyklus a dříve se mataval každý den ručně klikací.

V rámci opravy bylo sestrojeno převodové zařízení, které umožňuje

FÜHRICHŮV DŮM + KOSTEL SV. VAVŘINCE

SPOLEČNOST
PŘÁTEL
HISTORIE MĚSTA
CHRASTAVY

automatické natahování. Elektrickou část sestrojil ing. L. BÉM a p. A. CALETKA. Cílem opravy bylo, zachovat vše v původním stavu a modernizací neporušit charakter stroje, takže automatické natahování je oddělitelné.

Všekteré práce byly provedeny zdarma a jedinou odměnou pro partu nadšenců bylo poděkování pátera Tomáše a jeho pozvání na večeři. Na materiál poskytl MěstNV 6000,- Kčs."

Z ČINNOSTI

>SPOLEČNOSTI PŘÁTEL HISTORIE MĚSTA CHRASTAVY«

Každý měsíc se členové (ale i další rájemci) scházejí v prostorách Štědříkové knihovny na náměstí. Kromě organizačních záležitostí je na programu každé schůzky přednáška doplněná diapozity, obrasy, fotografiemi či jinými dokumenty.

Konala se přednáška o historii kostela, o odsumu německých obyvatel z pohraničí, o dolování v okolí Chrastavy, o historii městského koupení, o výrobě varhan a hracích automatů, o vánocních novycích a pořádání.

Zajímavá byla beseda se starousedlíky z řad české menšiny (p. Běm a Minářík) a výprávění o činnosti ochotnického divadelního spolku „Hranicář“ v poválečných letech (p. Žd. Šulc).

Na programu byla exkurze do štol v okolí Kryštofova údolí a návštěva vánocního pěveckého koncertu v místním kostele.

SPHMCH začala vydávat svoj časopis BULLETIN, jehož cílem je šířit mezi chrastavskou veřejnost zajímavé údaje o historii města, které jsou jinak vcelku řečko dostupné.

„Společnost“ si zakládá svoj archiv. Výzva k veřejnosti o darování či alespoň zapůjčení starých fotografií a jiných materiálů se setkala s ohlasem.

Byla navázána spolupráce s vlastivědným spolkem »KRATZAUER GILDE«, jejímž členy jsou bývalí němečtí občané Chrastavy, žijící dnes v Německu. Vě městě MARKTOBERDORF mají svůj nesmírně bohatý archiv. Pabronátním městem je okresní středisko EICHSTÄTT, kde byla slavnostně odhalena busta chrastavského rodáka, malté Josefa von Flüricha. V roce 1976, u příležitosti 100. výročí úmrtí umělce, byla uspořádána jubilejní výstava originálů jeho obrazů, kapujících z mnoha zemí Evropy.

V dnech 5.-10. října se stala „Společnost“ hostitelem čtyř rásťupčí spolku »KRATZAUER GILDE«. Byl to předseda p. ARNO MIEBLER, archivář p. RUDOLF SCHWERTNER (autor 600stránek publikace »KRATZAU-DAS SCHICKSAL EINER SUDETENDEUTSCHEN STADT«), p. RUDOLF ENGEL a p. ELSA SÄMISCHOVÁ. Z návštěvy vylelo mnoho podnětů ke spolupráci, která se již realizuje. Jde především o poskytování kopií materiálů z archivu.

Jedním z nejbližších cílů „Společnosti“ je umístění Führichovy busty (je zatím uschována v prostorách knihovny, nepoškozena, umělecky ceněná práce). Rovněž photovení desky na rodném domě malíře Führicha. Chystáme také vydání brožury o životě a díle tohoto nejslavnějšího chrastavského rodáka.

FÜHRICHŮV POMNÍK

SPHMCH má vcelku málo členů. Sdružuje však skutečně rájence o dějinu města a okolí.

Výroční skřínka, umístěná na autobusovém nádraží, patří svým obsahem a estetickou úrovní mezi nejrajímnější a nejhezčí ve městě.

VÝROČNÍ SKŘÍNKY

DROBNÉ ZPRÁVY:

- V osadě Vysoká se p. Karel HAVLÍČEK zabývá chovem plemenných koní. Zřídil si soukromou jerdeckou firmu ACHAL-TEKE. Má přes 20 koní tohoto vrácného plemene (ze SSSR), poskytuje rájemcům ubytování, pořádá jerdecké kurzy. Žve především zahraniční rájence.
- Chrastavská pouť se konala v areálu v okolí nové telovídy. Byly tu desítky prodejních stánků a různé atrakce.
- V místním pseudogotickém katolickém kostele se konaly dva koncerty: vánoční (pěvecký soubor ROSEX) a velikonoční (hudobní symfonický orchestr - místní).
- Vedoucí SŽK p. Zdeněk Kratina vypracoval diplomovou práci na téma »KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ŽIVOT MĚSTA CHRASTAVY«. Studuje na Karlově univerzitě obor sociologie kultury.
- V roce 1990 p. Zdeněk ŠIMEK zorganizoval velký počet rájerdů do Prahy pro naše občany. Autobusové rájery jsou vždy spojeny s místní divadla, výstavy či jiného kulturního podniku.
- Chrastava by se měla stát součástí euro. EUROREGIONU na styku tří států. Tuto oblast by měly tvorit okresy Žitava, Jelenia Góra, Liberec a Jablonec.
- Po období několika měsíců, kdy k nám přestali jezdit němečtí turisté, protože ručívali možnosti jezdit na Západ, se opět objevují. Průjíždějí především vlakem ze Žitavy, aby se u nás lepě najedli a napili. Nejnejší měnový kurz je pro ně mimorádně výhodný (1DEM = 18-20KčS).
- V Chrastavě bylo krušeno hodinářství, oprava bot a oprava elektrospotřebiců.
- Textilní závod BYTEX (dříve Cichorius) se osamostatnil a nese název MYKANA.
- V průběhu roku byla dvakrát vykradena samoobsluha JEDNOTY (potraviny) poblíž nádraží. Pachatele, kteří nebyli dosud dopadeni, zanechali na místě činnu lístek s nápisem: »PŘIJDU ZAS!«

CHOV KONÍ NA VYSOKÉ

CHRASTAVSKÁ POUT

KONCERTY V KOSTELE

DIPLOMOVÁ PRÁCE O KULTUŘE V CHRASTAVĚ

ZÁJEZDY DO PRAHY

»EUROREGION«

TURISTÉ Z NĚMECKA

ZRUŠENÍ PROVOZOVEN SLUŽEB

KRÁDEŽE V OBCHODĚ

- V Liberci se v lete seřádají vyhlídkové lety nad městem, ale i nad Jizerskými horami.
- Okresní noviny »VPŘED« budou od začátku roku 1991 vycházet 3x týdně pod návazem »REGION«.
- Ž věře liberecké radnice sundali horolezci pěticípou hvězdu a umístili tam místo ní kovoovou plastiku českého lva.
- Páter Tomáš Genrt byl jmenován vikářem pro okres Liberec a Jablonec nad Nisou. Sídlo má na fatě v Hradku.
- Ve dnech 29.10. - 2.11. stávkovali zaměstnanci chraňovské pobočky Dre-vorpracujících rávodu (ve Vlkovské ul.). Zádali osamostatnění svého rávodu a jiný výrobní program.
- V doměch na Barrandově došlo (pozáruku OF) ke lepšení rásobování vodou. Postřek s vodou trvaly několik let.
- „Městská kavárna“ a restaurace „U plaváčka“ na sídlišti na Hrděleckém vrchu byly opět místem srazu bývalých žáků 8. či 9. tříd po mnoha letech.

POČASÍ V ROCE 1990:

LEDEN: Nový rok začal bez sněhové pokryšky, až ve 19. ledna napadl poprask sněhu. Často pršelo. Začátek měsíce byl však mrazivý (asi do 9.1. holomrdu). Nejvyšší denní teplota byla +7°C. 29.1. se strhl liják s bouřkou.

ÚNOR: Tento měsíc byl v průměru dost teplý, sníh okamžitě roztál. 9.2. bylo možno pozorovat zasmění Měsíce. Na konci měsíce padaly kroupy, byla vichřice, liják, bouřka.

BŘEZEN: Také tento měsíc byl až nadprůměrně teplý (+17°C). Byla však také sněhová vánice, lijáky a opět bouřka.

DUBEN: Začátek měsíce byl skutečně jarní, velmi teplý (+19°C). V polovině měsíce nastalo náhlé ochlazení a teplota klesla až na -6°C. Několikrát byly sněhové přeháňky, ale sníh se neudržel. Velikonoce (15.-16.4.) byly nepříjemně deštivé. Ve druhé polovině teplota vystoupila pouze na +8°C. Na konci měsíce bylo několik deštivých dnů.

KVĚTEN: Tzv. „zmrzlí muži“ nebyli, teploty v první polovině měsíce dosahovaly +26°C. Průšly silné deštové přeháňky, několikrát i bouřky.

Celkově byl tento měsíc velmi teplý (+19-26°C), pouze jednou poklesla teplota na pouhé +4°C.

CERVEN: Tento první letní měsíc byl opravdu teplý (+22-30°C). Občas pršelo, avšak teploty byly vyrovnány.

ČERVENEC: V první polovině byly teploty do +22°C, uprostřed měsíce paklesly na +16-18°C. Na konci měsíce vedra, teploty se povybovaly kolem +30°C. Malo deštivých srážek, dusno.

SRPEN: Začátek měsíce byl mimořádně horký (+30-32°C), dusno. Uprostřed období po několika dnech s mlnějšími teplotami opět kolem +30°C. Po 20.8. deštivo, pokles teploty, v rávnu měsíce opět horko (mnoho požáru).

ZÁŘÍ: Průměrná teplota kolem +13-16°C. Pouze jednou vystoupila denní teplota na +21°C. Velmi deštivo. (Už od 11.9. se v kolnách topilo.)

ŘÍJEN: Časté deštivé přeháněky. Prvních 10 dní teplota až +20°C, silné větry, jasno. 22. 10. první mrázik (-4°C).

LISTOPAD: Po většinu měsíce teplota nad nulou, pouze 4 dny -2°C. Časté deště, husté mlhy. 17.-18. 11. silný vítr s lidojem. Nejvyšší zaznamenaná teplota +11°C. Na konci měsíce (28. 11.) sněhová rána. Vrstva sněhu až 8 cm, ale brzy opět roztál.

PROSINEC: Chladný měsíc, nejvyšší teplota +7°C. Časté sněžení, poměrně mnoho sněhu napadlo 21. 12., také ráno byly senzokrát rase jednou bílé. Během posledního týdne v roce se opět otepnilo a sníh opět roztál.

Ze životopisu malíře Josefa Führicha víme, že byl v roce 1861 povýšen za své celoživotní umělecké zásluhy do šlechtického stavu. Dostal od císaře Františka Josefa I. titul „ritíř“ (Ritter von Führich). Většina jeho děl jsou církevní obrazy (obraz v místním kostele sv. Vavřince má název „Madona v seleném loubí“). Patřil svým uměleckým zaměřením ke skupině tzv. nazareňů. Když roku 1876 ve Vídni zemřel, byl pohřben na hřbitově v předměstské čtvrti Grinzing. Člen „Společnosti přátel historie města Chrastavy“ p. Josef MATOUŠ byl pověřen, aby při své cestě do Vídně (v říjnu 1990)

FÜHRICHŮV
ŠLECHTICKÝ
ERB

Führichův hrob vyhledal a náhrobek vyfotografoval. Ve středu Vídně je ulice FÜHRICH-GASSE, nedaleko od které je moderní restaurace FÜHRICH-RESTAURANT.

Když byl v roce 1861 malíři Führichovi udělen šlechtický titul, byl mu současně přitom také

FÜHRICHŮV
HROB VE VÍDNI

**POPIS
SOUČÁSTÍ
RODINNÉHO
ERBU**

udělen erb, kterého mohl on a členové jeho rodiny používat. Vlajině, kterou se mu uděluje sisul, rytíř" je erb velmi podrobně popsan a také vyobrazen. Vypadá takto:

Modrý podklad je rozdělen na čtyři díly zlatým křížem. Vlevo nahore jsou tři stříbrní skřivánci, pod nimi obilné pole se zlatými klasami. Vpravo nahore je uprostřed velká hvězda, v kruhu kolem ní šest menších. Pod nimi v lodičce převorník v zelené haleně, se špicatým kloboukem jede na stříbrných vlnách.

Symbolika jednotlivých částí erbu nám bohužel není srozumitelná.

**KULTURNÍ
ČINNOST
VE MĚSTĚ**

Dá se říci, že s rozvojem technických novinek přibývá v rodinách osobních počítačů, videorekordérů a satelitních antén pro sledování evropských televizních programů. Je snámo, že se celostátně snížila návštěvnost divadel. Důvod je zajímavý: dříve byla často zaplněná hlediště, protože herci improvizovali a politicky aktualizovali i některé klasické hry repertoáru. Velká část návštěvníků divadel tu viděla jakýsi ventil, herci (s rizikem) vyjadřovali názory publika, které se ořívem bálo vystřídat projektily, divadlo „netdáhně“.

Ines, když není srostlé říkat nahlas své názory a kritizovat stálí mítci, divadlo „netdáhně“.

Jak vypadá prodej knih v našem městě za rok 1990? Vedoucí prodejny knih na náměstí p. L. Macková nám sdělila, že celoroční tržba činila 477.728 Kčs, sedm téměř půl milionu korun.

Z pochopitelných důvodů (dárky k vánočním) byla tržba nejvíce v měsíci prosinci, a to 105.824 Kčs. Nejméně se knihy kupovaly v měsíci červenci (dovolená), a to za 18.924 Kčs. Také v říjnu byla tržba nízká, dosahovala pouze 21.775 Kčs. V ostatních devíti měsících roku se pohybovala mezi 45-50.000 korun.

Mezi nejzádanější tituly v roce 1990 patřila kniha K. Hvižďaly, „Dálkový myslíček“, což je interview s mynějším předsedem Vlčlavem Havlem z doby, kdy byl ještě režisérem pronásledovaným disidentem.

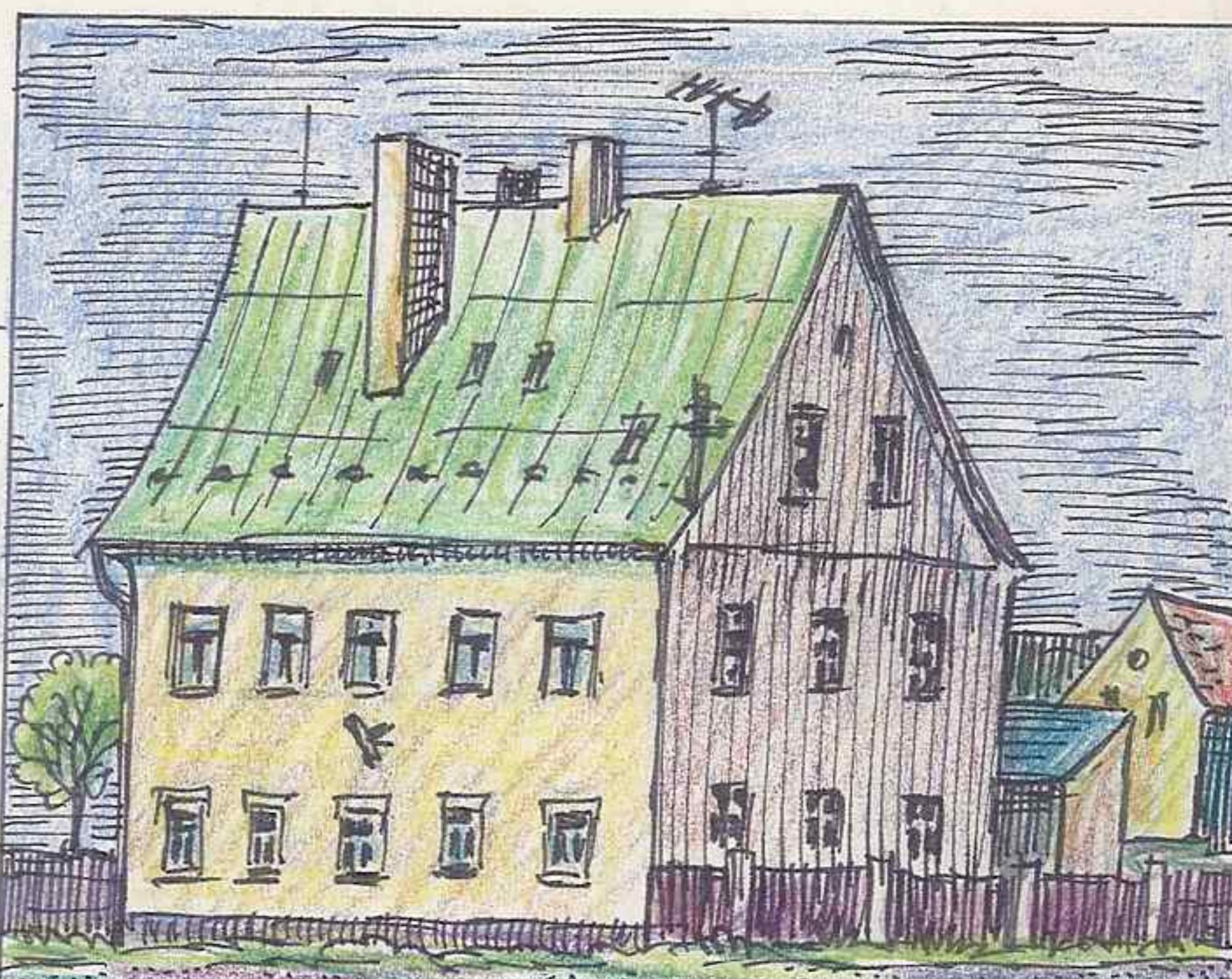
Velké oblibě se selská kniha Josefa Škvoreckého, „Tánský prapor“, která humornou formou podává poměry v naší armádě v 50. letech. Velmi populární se stala také kniha „Cerní baroni“ (oddíly PTP, kam byli zarazováni politicky nespolehliví vojáci) Miroslava Grandríka. Mimořádný rájem projevili rákovníci o knihu Pavla Tigrida, který

PRODEJ KNIH

**NEJZÁDANĚJŠÍ
KNIHY
PRO DOSPĚLÉ**

po mnoho let vydával v Paříži časopis „Frédektví“.

Z dětských knih byla nejvíce řádána kniha Osy Hofmanna, „Chobosnice“. Nadále patří k velmi čteným knihám kovfoglarovky. Díla Jaroslava Foglara (je mu 83 let) se nesměla více než 20 let vydávat. Ukažuje se, že touhu po romantice neposrada ani dnešní mladá generace. Knihy jako „Hoří od Bobří řeky“, „Uhnadla se bouře“, „Záhada hlavolamu“, „Loklad v Jeserní kotlině“ a další ovlivnily velmi kladně už několik generací. znova a znova se kupují a čtou „indianky“ německého spisovatele Karla Maye o Vinnetuovi.

BUDOVA 1. ČESKÉ ŠKOLY (VE VÍTKOVSKÉ ULICI) DNEŠNÍ PODoba

OBLÍBENÉ DĚTSKÉ KNIHY

Městská (a současně středisková) knihovna si přes různé směny v politické situaci udržuje své stabilní postavení mezi kulturními institucemi města. Locet čtenářů, ať dosyčích či dětských, se drží v celku na stejně výši. Ze zakázaných fondů byly dány do oběhu nejen spisy J. Foglara, ale např. kniha J. Karafiáta, „Broučci“.

Cinnost Sdruženého klubu pracujících nebyla ani v roce 1990 příliš aktívna a bohatá. V období ekonomické transformace na kulturu finanční prostředky nezbyrájí. Kulturních akcí bylo v průběhu roku usporádáno minimálně množství.

Výstavba kulturního domu (vedle Budimexu) postupuje velmi pomalu. Dosavadní stavba si již vyzádala hodně přes 10 milionů korun, ale zdaleka není dokončena. Není jisté, kda se najdou potřebné prostředky na dostavění sálu a klubovny (1. etapa výstavby). V budoucnu zcela jistě vystane problém, jak co nejefektivněji prossor kulturního domu využívat, aby byl provoz rentabilní.

V porovnání s předchozími lety je bohužel nutno konstatovat, že abylo rájových kroužků při SKP, kde děti mohly učit se své estetické vlohy (balet atd.). Pouze školy (pěvecké soubory, recitační soutěže) pěčují v současné době o určitou úroveň výchovy k estetickému cítění.

Hudební škola (p. Tomší, Komárková) funguje dále v místnostech SKP. Vyučuje se hře na klavír, na flétnu a na kytaru.

KNIHOVNA

SDRUŽENÝ KLUB PRACUJÍCÍCH

KULTURNÍ DŮM

ÚBYTER KROUŽKŮ ZUČ

HUDEBNÍ ŠKOLA

KINO

(viz Př. č. 2+10)

Po smrti dlouholetého správce kina p. Josefa VAVŘÍČKY auto funkci zastává p. Zdeněk CHLÁDEK. V budově je služebný byt.

V průběhu roku 1990 se promítalo asi 145 filmů. Včetně dětských filmů by se celkový počet vysílal asi na 200.

Velký rájem byl o kr. kresové filmy, tj. o filmy natčené před 10 až 20 lety, které však nemohly být - většinou z politických důvodů - dříve promítány.

Patří k nim např. film „SKŘIVÁNCI NA NITI“, „VŠICHNI DOBŘÍ RODÁCI“, „KOČÁR DO VÍDNE“, „UCHO“ a mnoho jiných.

Návštěvnost kina se v porovnání s předchozími lety poněkud vysila. Téměř se nepromítaly sovětské filmy (výjimkou byl hojně navštěvený film „MALÁ VĚRA“).

Casleji než dříve se promítaly filmy české, ale i filmy z USA, britské a francouzské, méně často německé.

- V kině se konaly bohaté verejné schůze občanského foia. Kinosál je využíván k dětským akademiiám (např. koncert dětských souborů „Zpíváme maminkám“), k vystoupením žáků hudební školy apod.

PRŮmyslové závody

V těžké situaci se v současné době nacházejí některé průmyslové podniky. Od nového roku, kdy dojde k sro. liberalizaci cen a k rychlému průchodu na tržní ekonomiku, se počítá se stoupající neraměsnaností. Už nyní se ukazuje, že továrny, které dostaly větší samostatnost a mohou navázat spolupráci se zahraničním přímo, nedovedou s takovouto „svobodou“ zacházet. Projeví se postřek s odbytem výrobků. Např. STS, která mj. vyráběla kabiny ke kombajnům E-512 ve spolupráci s NDR, musela tuhoto výrobu zastavit a náhradní výrobní program zatím nemá.

Ze zahraničních pracovníků je v Textilane a v Mykaně několik desítek polských dělnic. Kromě toho zde pracovalo asi 20 vietnamců. V poslední době devět vietnamských pracovníků přešlo (ilegálně) přes hranice do Německa, kde hledají lepší životní podmínky.

Největší místní strojírenský podnik ELITEX hledá ve světě stále nová odbytisté, protože dva dřívejší hlavní odběratelé textilních strojů, a to NDR a SSSR, nedodržují dříve uzavřené obchodní smlouvy. Zástupce podniku ing. R. Lojek navazoval během roku obchodní kontakty v Čínské lidové republice, v Turecku a v Uruguayi.

Očekává se, že v příštím roce najdou některé podniky zahranič-